

Souhrnná teritoriální informace Bolívie

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským
úřadem ČR v Limě ke dni 30.06.2010

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

Mnohonárodní stát Bolívie (El Estado Plurinacional de Bolívia)

- v jazyce quechua: Bulibiya Suyu
- v jazyce aimara: Bulibiya nebo Buliwya
- v jazyce guaraní: Volívia

do 18. 3. 2009 byl název: Bolívijská republika (República de Bolívia)

1.2. Rozloha

1 098 581 km² – 28. místo na světě

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

Počet obyvatel: 9 775 246 obyvatel (červenec 2009, 84. místo na světě)

Hustota: 9,1 obyv./km²

Podíl městského obyv.: 66 %

Věková struktura:

- do 14 let: 35,5 %
- 15–64 let: 60 %
- 65 a více let: 4,5 %

Průměrná délka života: 66,89 let

Gramotnost: 86,7 %

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

- Roční přírůstek: 1,772 % (2009)
- Porodnost: 25,82 ‰ (2009)
- Úmrtnost: 7,05 ‰ (2009)
- Kojenecká úmrtnost: 44,66 ‰ (2008)

1.5. Národnostní složení

- míšenci 35 %
- quechua 30 %
- aymara 25 %
- běloši 7 %
- ostatní 3%

1.6. Náboženské složení

Dominantní vliv v zemi má náboženství římskokatolické (90 %), protestanti tvoří 3,5 %, bez vyznání jsou 2 % obyvatelstva, kmenová náboženství činí 1,5 %, jiné druhy vyznání 3 %.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Úřední jazyk: španělština a všechny indiánské jazyky (ústava jich jmenuje celkem 36, např. aimara, quechua, guaraní atd.)

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

Územní členění: 9 departmentů, které se dělí na provincie (112), distrikty (327) a kantony (1 384)

Městské osídlení: 66 % (2009)

Hlavní město:

- Sucre, založeno 1538 Pedrem Anzúrez, 292 tis. obyvatel, oficiální hl.město, sídlo soudních orgánů
- Sídlo vlády: La Paz, založeno 1548 Alfonsem de Mendoza, 860 tis. obyvatel, sídlo vlády (2009)

Další velká města:

- Santa Cruz de la Sierra (1,486 mil.)
- Cochabamba (587 tis.)

Státní svátek: 6. srpen – získání nezávislosti (1825)

Vznik státu: 6. srpen 1825

Administrativní členění

Department	Rozloha (km ²)	Hlavní město	Nadmořská výška (m n. m.)
Tarija	37 623	Tarija	1 866
Chuquisaca	51 524	Sucre	2 790
Oruro	53 588	Oruro	3 709
Cochabamba	55 631	Cochabamba	2 558
Pando	63 827	Cobija	221
Potosí	118 218	Potosí	4 070
La Paz	133 985	La Paz	3 640
Beni	213 564	Trinidad	236
Santa Cruz	370 621	Santa Cruz de la Sierra	416

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

Měnová jednotka: 1 peso boliviano (BOB) = 100 centavos

Směnný kurs vůči USD: 7,07 BOB za 1 USD (22. 6. 2010)

V zemi běžně obíhá i USD, který je volně směnitelný oběma směry v bankách, směnárnách i u pouličních směnárníků. Rozdíly v kurzu jsou mezi jednotlivými institucemi při směně zanedbatelné, u poslední

jmenovaných hrozí vyšší nebezpečí nákupu falešných bankovek. Dolarem však není možné běžně platit v obchodech.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

V Bolívii se slaví následující státní/církevní svátky:

- 1. ledna: Nový rok
- 22. ledna: Den Mnohonárodnostního státu Bolívie
- únor–březen: Karneval (proměnlivý – 2 dny)
- 19. března: Den otců
- 23. března: Den moře
- 12. dubna: Den dětí
- březen–duben: Velikonoce
- 1. května: Svátek práce
- 27. května: Den matek
- červen: Corpus Christi
- 21. června: Nový rok aymarský
- 6. srpna: Den nezávislosti
- 17. srpna: Den vlajky
- 1.–2. listopadu: Památka zesnulých
- 25. prosince: Boží hod vánoční

Pracovní doba státních institucí je Po–Pá od 9 do 17 hod., s polední přestávkou od 12:30 do 15:00 hod., banky jsou otevřeny Po–Pá od 9:00 do 18:00 hod., v sobotu 9:00–12:30 hod. s výjimkou výše uvedených svátků. Ostatní obchody mají individuální otevírací dobu, většinou otevírají později mezi 9. a 11. hod. a zavírají kolem 21.–23. hodin večer.

V soukromých firmách bývá pracovní týden 5ti až 6ti denní a pracovní doba často překračuje 8 hod. denně.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Společenské zvyklosti v Bolívii jsou v zásadě obdobné jako v ostatních zemích Latinské Ameriky. V každém případě je nutno počítat se značnou liknavostí v otázce časové dochvilnosti. Při sjednávání obchodních schůzek je třeba vycházet z reálného předpokladu možného zpoždění o cca 15–20 min. i více.

Při oslovování se užívají akademické tituly, např. doktor, inženýr, magistr (licenciado).

Pokud se týče bezpečnostních poměrů, Bolívie je zemí s vysokou pouliční kriminalitou. Pro pobyt platí všechna obecná pravidla, jejichž dodržováním lze předejít okradení. S ohledem na náročné atmosférické poměry v La Paz, související s vysokou nadmořskou výškou, se doporučuje pohybovat se v tomto městě a jeho okolí (pozn.: obdobně i v dalších výše položených oblastech např. v okolí jezera Titicaca) spíše pomaleji a častěji odpočívat.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

V Bolívii existuje síť soukromých a státních zdravotnických institucí. Jednoznačně na vyšší úrovni jsou soukromá zařízení, která jsou vybavena zahraniční technikou a rovněž personál má lepší odbornou přípravu. Z bezpečnostního a odborného hlediska se doporučuje podstoupit případné ošetření pokud možno v soukromém zdravotnickém zařízení.

Je třeba počítat s tím, že pacient musí jakékoliv ošetření zaplatit v hotovosti či kreditní kartou s tím, že proplacení nákladů si pacient se zdravotní pojišťovnou zařizuje následně na základě účtu vystaveného

bolívijským zdravotnickým zařízením. Pouze ve výjimečných případech akceptuje místní zdravotnické zařízení pojistku evropské či americké pojišťovny.

Každý cestovatel by měl mít pro pobyt v Bolívii každopádně sjednáno zdravotní pojištění.

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

S účinností od 1. 10. 2003 Bolívie zrušila vízovou povinnost pro turistické cesty občanů ČR. Stalo se tak na základě vládního dekretu č. 27150 ze dne 3. 9. 2003. Společné rozhodnutí MZV a MV Bolívie č. 2/2007 ze dne 31. 8. 2007 stanovilo konkrétní podmínky bezvízového pobytu k turistickým účelům:

- bezvízový pobyt nesmí přesáhnout 90 dnů v roce
- pobyt nelze prodloužit
- během pobytu nelze změnit jeho účel (žádat o přechodný nebo dlouhodobý pobyt)
- k delšímu pobytu je potřeba získat vízum na velvyslanectví Bolívie (pro ČR sídlí velvyslanectví Bolívie ve Vídni)

Podmínkou vstupu na území Bolívie je splnění následujících požadavků:

- předložení platného cestovního dokladu s platností minimálně 6 měsíců
- předložení dokladu o očkování proti žluté zimnici (do určených oblastí Amazonie)
- předložení zpáteční letenky nebo cestovního plánu

Pro pobyt k jiným než turistickým účelům je třeba si obstarat tzv. speciální vízum (Visa de Objeto Determinado). Toto vízum je platné jen 30 dnů a slouží k tomu, aby během této doby byla podána žádost o přechodný nebo dlouhodobý pobyt. Může být prodlouženo dvakrát, vždy maximálně o 30 dnů.

Při turistickém pobytu v Bolívii delším než povolených 90 dnů je nutno za každý den uhradit pokutu ve výši 20 BOB.

Nadále zůstává v platnosti Ujednání o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů z roku 1991, která se vztahuje na držitele diplomatických a služebních pasů ČR a diplomatických a úředních pasů Bolívie. Povolený bezvízový pobyt podle této dohody je rovněž 90 dnů.

Při cestě motorovým vozidlem je při vstupu do Bolívie vyžadováno předložení platného řidičského průkazu, technického průkazu od vozidla a pojistky uzavřené buďto u bolívijské, nebo u mezinárodní pojišťovny uznávané v Bolívii.

Směna valut či deviz není povinná. Kromě národní měny (Peso boliviano – BOB) volně obíhá i USD, nicméně s ním nelze běžně platit v obchodní síti.

V Bolívii platí běžná dovozní omezení pro cestovatele s tím, že je zakázáno dovážet potraviny v surovém stavu, více než 200 ks cigaret, 1 litr alkoholických nápojů. Pro dovoz i vývoz zvířat i rostlin platí mezinárodní předpisy, tzn. že je vždy vyžadován mezinárodní veterinární resp. fytoosanitární certifikát a dle druhu zvířete příp. očkovací průkaz. Není možné vyvážet druhy chráněné zákonem nebo uvedené na listině ohrožených druhů. Zakázán je vývoz/dovoz narkotik. Rovněž se nesmí vyvážet originální artefakty, které jsou považovány za národní kulturní dědictví.

Při odletu z Bolívie je nutno uhradit letištní poplatek ve výši 25 USD.

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Obecně nejnebezpečnějšími regiony Bolívie jsou La Paz, Santa Cruz a Cochabamba. Před cestou je doporučeno kontaktovat zastupitelský úřad a dotázat se na aktuální situaci v zemi. Často se stává, že jsou stávkami zablokovány přístupové cesty do některých oblastí Bolívie.

S ohledem na náročné atmosférické poměry v La Pazu, související s vysokou nadmořskou výškou, se doporučuje pohybovat se v tomto městě a jeho okolí (pozn.: obdobně i v dalších výše položených oblastech např. v okolí jezera Titicaca) spíše pomaleji a častěji odpočívat.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Bolívie spadá pod akreditaci ZÚ ČR v Limě (Peru):

Embajada de la República Checa
Baltazar la Torre 398
San Isidro
Lima – Perú
Tel.: 00511/2643374, 2643381
Fax: 00511/2641708
E-mail: lima@embassy.mzv.cz
Web: www.mzv.cz/lima

Kontaktní osoby:

- PhDr. Věra Zemanová, velvyslankyně
- Ing. Pavel Bechný, velvyslanec/rada a konzul

V Bolívii od května 1996 působí honorární konzulát ČR pod vedením honorární konzulky paní Patricie Reznicek:

Consulado Honorario de la República Checa
Pinturas Monopol
Calle Covendo No. 1
Villa Fatima
La Paz – Bolivia
Tel.: 005912/2210112, 2210329
Fax: 005912/2213004
E-mail: lapaz@honorary.mzv.cz

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

České instituce – ČC, CzechTrade, CzechInvest ani CzechTourism nemají v Bolívii své zastoupení.

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Policie: 110
- Hasiči: 119
- První pomoc: 118
- Červený kříž: 2227818, 2226936
- Letiště (Al Alto): 2810122, 2810123
- Nemocnice v La Paz:
 - Clínica Americana: 2783371
 - Clínica Alemana: 2323023
 - Hospital 20 de octubre: 2811035

- Hospital de Clínicas: 2229180, 2244884

1.18. Internetové informační zdroje

- Portál prezidentské kanceláře www.presidencia.gob.bo
- Portál bolivijské vlády www.bolivia.gov.bo
- Bolivijský kongres www.congreso.gov.bo
- Bolivijský soudní systém www.poderjudicial.gob.bo
- Nejvyšší volební soud www.cne.org.bo
- Nejvyšší kontrolní úřad www.cge.gob.bo
- Nejvyšší státní zastupitelství www.fiscalia.gov.bo
- Úřad ombudsmana www.defensor.gov.bo
- Bolivijská rada ochrany LP, demokracie a rozvoje www.derechoshumanosbolivia.org
- Centrální banka Bolívie www.bcb.gob.bo
- Národní banka (Banco Nacional) www.bnb.com.bo
- Úřad daňové služby www.impuestos.gov.bo
- Národní investiční fond www.fps.gov.bo
- Národní fond regionálního rozvoje www.fndr.gov.bo
- Národní statistický úřad www.ine.gov.bo
- Národní celní úřad www.aduana.gov.bo
- Národní meteorologický a hydrologický úřad www.senamhi.gov.bo
- Národní úřad pro ochranu přírody www.sernap.gov.bo
- Úřad pro analýzu ekonomické a sociální politiky www.udape.gov.bo
- Úřad pro řízení veřejné správy www.egpp.gob.bo
- Národní veterinární správa www.senasag.gov.bo
- Deník La Razón www.la-razon.com
- Deník El Diario www.eldiario.net
- Deník La Prensa www.laprensa.com.bo
- Deník La Jornada www.jornadanet.com
- Ředitelství migrační policie www.migracion.gov.bo
- Ředitelství civilního leteckého provozu www.dgac.gov.bo
- Bolivijská státní naftařská společnost www.ypfb.gov.bo
- Bolivijský institut zahraničního obchodu www.ibce.org.bo
- Turistické informace o Bolívii www.turismobolivia.bo
- Seznam bolivijských firem www.miguiabolivia.com

1.19. Adresy významných institucí

Ministerio de la Presidencia (Prezidentská kancelář)	OSCAR COCA MONTEZANA Calle Ayacucho, esq. Comercio s/n, La Paz Tel.: (591-2) 2153869 web: www.presidencia.gob.bo
Vicepresidencia (Viceprezident)	ÁLVARO MARCELO GARCÍA LINERA Edif. de la Vicepresidencia del Estado, Calle Ayacucho esq. Mercado No. 308, La Paz tel.: (591-2) 2142000 web: www.vicepresidencia.gob.bo
Ministerio de Relaciones Exteriores (Ministerstvo zahraničních věcí a náboženských otázek)	DAVID CHOQUEHUANCA CÉSPEDES Ingavi esq. Junín, La Paz tel.: (591-2) 2408900, 2408595 web: www.rree.gov.bo

Ministerio de Gobernación (Ministerstvo vnitra)	SACHA SERGIO LLORENTI Av. Arce esq. Belisario Salinas 2409, La Paz tel.: (591-2) 2440466, 2120003 web: www.mingobierno.gov.bo
Ministerio de Economía y Finanzas Públicas (Ministerstvo hospodářství a veřejných financí)	LUIS ALBERTO ARCE CATAORA Calle Bolíva esq. Indaburo 688, Zona Central, La Paz tel.: (591-2) 2203434 web: www.economiayfinanzas.gob.bo
Ministerio del Medio Ambiente y Aguas (Ministerstvo životního prostředí)	MARÍA ESTHER UDAETA VELAZQUEZ Calle Capitán Castrillo y 20 de Octubre 434, La Paz tel.: (591-2) 2115571, 2115573 web: www.minagua.gov.bo
Ministerio de Hidrocarburos y Energía (Ministerstvo ropného průmyslu a energetiky)	LUIS FERNANDO VINCETI VARGAS Edificio Palacio de Comunicaciones, Av. Mcal. Santa Cruz Esq. Oruro, Piso 12, La Paz Tel.: (591-2) 2374050 - 53 web: www.hidrocarburos.gob.bo
Ministerio de Defensa (Ministerstvo obrany)	RUBÉN ALDO SAAVEDRA SOTO Av. Pedro Salazar Esq. 20 de Octubre Plaza Avaroa 2502, La Paz tel.: (591-2) 2433159 web: www.mindef.gov.bo
Ministerio de Desarrollo Productivo y Economía Plural (Ministerstvo pro ekonomický rozvoj)	ANTONIA RODRÍGUEZ MEDRANO Av. Mariscal Santa Cruz, Edif. Palacio de Comunicaciones, Piso 20, La Paz tel.: (592-2) 2124235, 2124237 web: www.produccion.gob.bo
Ministerio de Trabajo, Empleo y Previsión Social (Ministerstvo práce)	CARMEN TRUJILLO CÁRDENAS Calle Yanacocha esq. Mercado S/N, Zona Central, La Paz tel.: (591-2) 2408606 web: www.mintrabajo.gob.bo
Ministerio de Educación (Ministerstvo školství)	ROBERTO AGUILAR GÓMEZ Av. Arce No. 2147, La Paz tel.: (591-2) 2442144 web: www.minedu.gob.bo
Ministerio de Desarrollo Rural y Tierras (Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova)	NEMESIA ACHACOLLO TOLA Av. Camacho 1471 entre calle Bueno y Lozayza, La Paz tel.: (591-2) 2111103 web: www.agrobolivia.gov.bo
Ministerio de Obras Públicas, Servicios y Vivienda (Ministerstvo veřejných prací, služeb a bydlení)	WALTER DELGADILLO TERCEROS Av. Mariscal Santa Cruz esq. Calle Oruro, Edif. Centro de Comunicaciones, Piso 5, La Paz tel.: (591-2) 2119963, 2119999 web: www.oopp.gov.bo
Ministerio de Salud y Deporte (Ministerstvo zdravotnictví a sportu)	SONIA POLO ANDRADE Plaza del Estudiante esq. Cañada Strongest s/n, La Paz tel.: (591-2) 2490554, 2494868 web: www.sns.gov.bo
Ministerio de Minería y Metalurgia (Ministerstvo těžby a hutnictví)	JOSÉ ANTONIO PIMENTEL CASTILLO Edif. Palacio de Comunicaciones, Av. Mcal. Santa Cruz esq. Oruro, Piso 14, La Paz tel.: (591-2) 2310846 web: www.mineria.gob.bo
Ministerio de Planificación y Desarrollo (Ministerstvo plánování a rozvoje)	ELBA VIVIANA CARO HINOJOSA Av. Mariscal Santa Cruz esq. Oruro, Ex Edificio Comibol, La Paz

	tel.: (591-2) 2116000 web: www.planificacion.gov.bo
Ministerio de Culturas (Ministerstvo kultury)	ZULMA YUGAR PÁRRAGA Palacio Chico Calle Ayacucho esq. Potosí, La Paz tel.: (591-2) 2200910 web: www.minculturas.gov.bo
Ministerio de Justicia (Ministerstvo spravedlnosti)	NILDA COPA CONDORI Av. 16 de julio 1769, La Paz tel.: (591-2) 2313838 web: www.justicia.gov.bo
Ministerio de la Transparencia Institucional y de la Lucha contra la Corrupción (Ministerstvo institucionální transparentnosti a boje proti korupci)	NARDI SUXO ITURRY Calle Capitán Ravelo esq. Montevideo, Edif. Capitán Ravelo, Piso 6-9, La Paz tel.: (591-2) 2115773, 21118306 web: www.transparencia.gov.bo
Ministerio de Autonomía (Ministerstvo pro autonomii)	CARLOS ROMERO Av. Mariscal Santa Cruz 1392, Edif. Cámara Nacional de Comercio, Piso 11, La Paz tel.: (591-2) 2110930 web: www.autonomia.gov.bo
Ministerio de Defensa Legal del Estado (Ministerstvo právní ochrany státu)	ELIZABETH ARISMENDI CHUMACERO Av. Mariscal Santa Cruz, Edificio Hansa, Piso 4, La Paz tel.: (591-2) 2118454 web: www.defensalegal.gov.bo

Cámara Nacional de Comercio de Bolivia

(Bolivijská národní obchodní komora)

Av. Mcal. Santa Cruz No. 1392, Edificio Cámara Nacional de Comercio, Piso 1-2, La Paz

tel.: (00591-2) 2378606

web: www.boliviacomercio.org.bo**Cámara Nacional de Industrias**

(Národní průmyslová komora)

tel.: (00591-2) 2374476-78

web: www.bolivia-industry.com**Confederación de Empresarios Privados de Bolivia**

(Konfederace soukromých podnikatelů Bolívie)

Calle Méndez Arcos 117, La Paz

tel.: (591-2) 2420999

web: www.cepb.org.bo**Cámara Nacional de Exportadores de Bolivia**

(Národní komora exportérů Bolívie)

Av. Arce 2017 esq. Goita, La Paz

tel.: (0591-2) 2443529, 2440863, 2440943

web: www.caneb.org.bo**Cámara de Exportadores de Santa Cruz**

(Komora vývozců ze Santa Cruz)

Av. Velarde131, Santa Cruz

tel.: (591-3) 332 1509

web: www.cadex.org**Cámara de Industria, Comercio, Servicios y Turismo de Santa Cruz (CAINCO)**

(Průmyslová a obchodní komora v Santa Cruz)

Las Américas 7, Santa Cruz

tel.: (00591-3) 3334555

web: www.cainco.org.bo

Asociación de Bancos Privados de Bolivia (ASOBAN)

(Asociace soukromých bank Bolívie)

Av. Mariscal Santa Cruz 1392, Edificia Cámara Nacional de Comercio, Piso 15, La Paz

tel.: (591-2) 2376164

web: www.asoban.bo

Cámara Boliviana de Hidrocarburos

(Bolivijská komora těžařů ropných produktů)

Radial 17 1/2 y 6to, Santa Cruz

tel.: (591-3) 3538799

web: www.cbh.org.bo

Cámara Boliviana de la Construcción

(Bolivijská komora stavebního průmyslu)

Av. 20 de Octubre 1948, La Paz

tel.: (591-2) 2423134

web: www.caboco.org.bo

Cámara Forestal de Bolivia

(Bolivijská komora dřevozpracujícího průmyslu)

Santa Cruz

tel.: (591-3) 3332699

web: www.cfb.org.bo

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Státní zřízení

Ústava definuje Bolívii jako jednotný, sociální, právní a demokratický stát prezidentského typu. Systém vlády zahrnuje participativní, reprezentativní a komunální demokracii, která respektuje rovné postavení mužů a žen. Moc je rozdělena na výkonnou, legislativní, soudní a volební. Dále existuje 5 úrovní výkonu moci: úroveň mnohonárodnostní, autonomní na úrovni departmentu, autonomní na úrovni regionu, autonomní na úrovni indiánských komunit a úroveň municipální.

Platná ústava

Byla přijata 7. 2. 2009, jedná se v pořadí již o 17. text ústavy. Vstoupila v platnost na základě referenda, které se konalo 25. 1. 2009. Pro novou ústavu hlasovalo v referendu 61,43 % voličů při volební účasti 90,24 %.

Prezident

Prezident i viceprezident jsou voleni na společné kandidátce ve všeobecných a přímých volbách na období 5 let. Podle nové ústavy může být prezident znovuzvolen na následné období pouze jednou. Nová ústava rovněž změnila systém volby prezidenta. Pokud vítězný kandidát nezíská absolutní většinu (více než 50 % hlasů nebo více než 40 % hlasů a odstup od druhého kandidáta nad 10 %), koná se do 60 dnů druhé kolo voleb (dříve volil prezidenta Kongres).

Prezidentem je Juan Evo Morales Ayma (ve funkci od 22. ledna 2006, byl znovu zvolen ve volbách v prosinci 2009, prezidentský mandát končí v roce 2015). Zároveň s hlavou státu je volen také viceprezident. V současné době tuto funkci vykonává Álvaro García Linera (ve funkci od 22. ledna 2006).

Výkonný systém

V čele vlády stojí prezident republiky, který je hlavou státu a zároveň také hlavou vlády. Vládní kabinet tvoří celkem 19 ministrů.

Legislativní systém

Podle nové ústavy je nejvyšším orgánem legislativní moci tzv. Mnohonárodní legislativní shromáždění (Asamblea Legislativa Plurinacional), která sídlí v La Paz. Je složena z poslanecké sněmovny a senátu. Senát má 36 členů, 4 za každý department. Poslanecká sněmovna má 130 poslanců, přičemž jejich počet za jednotlivé departmenty stanoví Nejvyšší volební soud podle počtu obyvatel. Poslanecký i senátorský mandát trvá 5 let. Je povoleno jedno následné znovuzvolení.

Předsedou Mnohonárodního legislativního shromáždění Bolívie je viceprezident Álvaro Marcelo García Linera. Pro legislativní období 2010–2011 byla do funkce předsedkyně Senátu zvolena Ana María Romero de Campero (první žena v této funkci v historii Bolívie) a do funkce předsedy Poslanecké sněmovny Héctor Arce Zaconeta.

Složení Poslanecké sněmovny:

- MAS: 88
- PPB-CN: 37
- UN: 3
- AS: 2

Složení Senátu:

- MAS: 26
- PPB-CN: 10

V obou komorách získalo vládní hnutí MAS ve volbách v prosinci 2009 převážnou většinu křesel.

Hlavní politické strany

Movimiento al Socialismo (Hnutí za socialismus: MAS)

Llevicová strana založená v roce 1987 a renovovaná v roce 1995 Evo Moralesem, který je předsedou strany. V roce 1997 získala MAS v koalici se stranou Izquierda Unida poprvé 4 křesla v národním parlamentu, v roce 1999 vyhrála municipální volby (více než 100 radních). V roce 2001 se postavil do čela strany Evo Morales a o rok později už MAS ve všeobecných volbách získala více než půl milionu hlasů a 27 poslaneckých a 8 senátorských křesel. V roce 2004 zopakovala úspěch v municipálních volbách a Evo Morales dovedl stranu k vítězství ve všeobecných volbách v roce 2005 a také v roce 2009. Jedná se o levicovou stranu se silným vlivem indiánského obyvatelstva. Propaguje budování socialismu XXI. století. V posledních volbách strana získala podporu 64,22 % hlasů a v současné době má většinu v parlamentu – 88 poslanců a 26 senátorů.

Plan Progreso para Bolivia – Convergencia Nacional (Pokrokový plán pro Bolívii – Národní sjednocení: PPB-CN)

Pravicová koalice založená v roce 2007 (např. PODEMOS, Plan Progreso atd.). Hájí principy respektování volného trhu, soukromého vlastnictví a investic jako základu rozvoje. Strana se zformovala jako hlavní opoziční blok proti MAS. V posledních volbách získala podporu 26,64 % hlasů a s 37 poslanci a 10 senátory je druhou nejvýznamnější politickou silou v zemi. Předsedou je ex prefekt a neúspěšný prezidentský kandidát Manfred Reyes Villa.

Unidad Nacional (Národní jednota: UN)

Středo pravicová strana založená v roce 2004. Prosazuje princip udržitelného pokroku na základě soutěžení, solidarity, plurality a respektování lidských práv. V posledních volbách obsadila 3. místo s 5,65 % hlasů a získala 3 poslance. Hlavním představitelem strany je úspěšný podnikatel v oblasti cementu Samuel Doria Medina.

Alianza Social (Sociální aliance: AS)

Středo levicová strana založena v roce 2006. Jejím hlavním působištěm je department Potosí. Ve volbách získala 2,31 % hlasů a 2 poslance. Předsedou je bývalý starosta Potosí – René Joaquino Cabrera.

Movimiento Nacionalista Revolucionario (Nacionalistické revoluční hnutí: MNR)

Strana s historickými kořeny, založena v roce 1942 jako nacionalistická strana. Stála v čele národní revoluce v roce 1952. V polovině 80. let zaznamenala politický obrat k neoliberalismu. V současné době se podílí na práci parlamentu v rámci koalice s PPB-CN. Předsedkyní je Mirtha Quevedo Acalinovic.

Movimiento sin Miedo (Hnutí bez strachu: MSM)

Středo levicová strana založena v roce 1999, působí především v La Paz. Symbolem strany je dlaň levé ruky, což hovoří o jejím směřování. Podporuje morální reformu na základě ekonomického rozvoje, boje proti korupci a za sociální spravedlnost. Předsedou je Juan del Granado Cosío.

Dalšími stranami menšího významu jsou:

- Pueblos por la Libertad y Soberanía (PULSO)
- Bolivia Social Demócrata (BSD)
- Movimiento de Unidad Social Patriótica (MUSPA)
- GENTE

- PODEMOS

Soudní systém

Nejvyšší soud (Corte Suprema de Justicia – CSJ) je tvořen 12 soudci volenými v přímých volbách na základě návrhu parlamentu na období 6 let, sídlí v Sucre. Dále fungují soudy na úrovni departmentů a tzv. nižší soudy na úrovni provincií. Za výběr soudců, efektivitu soudního systému a potlačování korupce je zodpovědná Soudní rada (Consejo de la Judicatura). Dohled na soulad zákonů s ústavou vykonává Ústavní soud (Tribunal Constitucional – TC), který sídlí v Sucre a je tvořen 5 soudci a 5 náhradníky volenými dvoutřetinovou většinou parlamentu na období 10 let bez možnosti znovuzvolení. Byl zřízen také Úřad ombudsmana (Defensoría del Pueblo).

Předseda Nejvyššího soudu: Julio Ortis Linares

Předseda Ústavního soudu: Juan Lanchipa Ponce

Předseda Soudní rady: Rodolfo Mérida Rendón

Ombudsman: Waldo Albarracín

Volební systém

Nejvyšší volební soud (Tribunal Supremo Electoral – TSE, sídlí v La Paz) tvoří 7 soudců, z nichž 6 je voleno 2/3 většinou poslanecké sněmovny (alespoň 2 musí být indiánského původu) a 1 je designován prezidentem republiky, funkční období soudců TSE je šestileté bez možnosti znovuzvolení, dále existují volební soudy na úrovni departmentů a další. Volby jsou univerzální, povinné, přímé, svobodné a tajné. Volit mohou občané od 18 let.

Předseda Nejvyššího volebního soudu: Antonio Costas Sitic

Aktuální vnitropolitická situace

V prosinci 2005 byl Evo Morales poprvé zvolen bolivijským prezidentem a ve volbách získal 53,7 % hlasů. Tehdy skončilo období vnitropolitické nestability, která propukla za prezidentů Gonzalo Sáncheze de Lozady a Carlose Mesy Gisberta.

Podporován vlastním politickým Hnutím za socialismus (MAS), sdružujícím celou řadu sociálních hnutí a organizací původních indiánských komunit E. Morales navrhl, nejdříve v rámci předvolební kampaně a později z pozice vlády, vypracování nového textu ústavy, která by položila základ „obnovy“ Bolívie jako multikulturního a mnohonárodního státu. Zároveň však ve východních regionech země (Santa Cruz, Beni, Pando a Tarija) rostly autonomní požadavky, jejich intenzitu umocňovala politika znárodnování ropného průmyslu. Uvedené departmenty dále požadovaly zajištění větší kontroly nad příjmy z těžby nerostných surovin, neboť se jedná o ekonomicky vyspělejší regiony, které zemi odvádějí více než 60 % hrubého domácího produktu. Na zmíněných základech se zformovala poměrně silná opozice a vnitropolitická situace byla díky neustálým konfliktům oslabována. V rámci těchto dvou odlišných projektů došlo v zemi k polarizaci politických sil, kterou se vláda pokusila vyřešit prosazením zákona o svolání Ústavodárného shromáždění a zákona o vyhlášení referenda o autonomiích na úrovni departmentů. Obě akce se konaly paralelně 2. července 2006 a na jejich základě bylo zvoleno 255 členů Ústavodárného shromáždění k redakci nové ústavy (137 připadlo na MAS) a 4 departmenty (Santa Cruz, Beni, Pando a Tarija) se vyslovily pro autonomii.

Politické napětí v zemi se přeneslo na půdu Ústavodárného shromáždění, kterému trvalo 9 měsíců, než se shodlo na prvním článku nové ústavy. Mezitím v zemi dále rostla nespokojenost a násilí, zejména vzhledem k autonomním požadavkům „opozičních“ departmentů. Díky tomu došlo k přesunu jednání Ústavodárného shromáždění ze Sucre do Orura, kde došlo ke schválení textu nové ústavy v listopadu 2007 bez účasti opozice. Na protest proti vládní politice byly v opozičních departmentech schváleny v místních referendech a převážnou většinou hlasů (60–80 %) tzv. statuty pro místní autonomii, jejichž přijetí centrální vláda neuznala.

Jako východisko z této politické krize schválil na návrh prezidenta E. Moralese bolivijský parlament návrh zákona o konání tzv. revokačního referenda o mandátu prezidenta, viceprezidenta a 8 z celkového počtu 9 prefektů (guvernérů). Referendum se uskutečnilo v srpnu 2008 a ratifikovalo prezidenta E. Moralese ve funkci počtem 67,41 % hlasů a také prefekty v departmentech Oruro, Potosí, Tarija, Santa Cruz, Beni a Pando, přičemž prefekti z departmentů La Paz a Cochabamba byli odvoláni.

Nicméně referendum situaci neuklidnilo, polarizace sil v zemi pokračovala a dosahovala stále větších rozměrů. Největší konfrontace se odehrály v září 2008 v departmentu Pando, kdy při ozbrojených střetech zemřelo 20 osob a v této souvislosti byl zatčen prefekt Leopoldo Fernández.

Tato velmi vážná situace, která byla kvalifikována jako možný začátek civilního konfliktu v Bolívii, přinutila vládu, opozici, prefekty a všechny relevantní politiky zahájit jednání o změně návrhu textu ústavy z Orura z roku 2007. Vyjednávání, kterému byli přítomni zahraniční pozorovatelé, vyústilo v říjnu 2008 schválením v parlamentu nového návrhu textu ústavy. V lednu 2009 byl návrh nové ústavy schválen v celonárodním referendu. Pro její přijetí se vyslovilo 61,43 % voličů a nová ústava byla vyhlášena 7. února 2009. Zároveň se v referendu 80,65 % voličů vyslovilo proto, aby maximální rozloha soukromého pozemku činila 5 tis. ha. Nová ústava dala větší práva indiánům a regionům a ponechala vládě kontrolu nad důležitými přírodními zdroji.

S tímto argumentem pokračoval prezident E. Morales během roku 2009 v prosazování politiky budování „socialismu XXI. století“, v rámci které zaváděl státní kontrolu nad přírodními zdroji, znárodnování ropného a důlního průmyslu, sektoru telekomunikací a také výroby elektrické energie a dopravy po železnici.

V zájmu naplňování článků nové ústavy prezident E. Morales dne 8. února 2009 jmenoval novou dvacetičlennou vládu, do které byli začleněni ministři tří zcela nově zřízených resortů – autonomie, kultury a ministerstva institucionální transparentnosti a boje proti korupci. Zároveň došlo ke změně názvu státu – místo Bolivijská republika byl název změněn na Mnohonárodní stát Bolívie.

Na základě nové ústavy byly na 6. prosince 2009 vyhlášeny všeobecné volby a parlament měl do 60 dnů schválit nový volební zákon. Jeho schválení provázely střety mezi vládou a opozicí, zejména kolem vytvoření biometrického volebního seznamu, kterým opozice podmiňovala schválení volebního zákona. Nakonec obě strany dospěly ke konsensu a nový volební zákon byl schválen v dubnu 2009.

Dne 6. prosince 2009 proběhly v Bolívii prezidentské volby. S převážnou většinou 64,08 % hlasů byl znovuzvolen prezident Evo Morales za stranu MAS (Hnutí za socialismu). Na druhém místě skončil Manfred Reyes Villa za koalici PPB-CN (Pokrokový plán pro Bolívii – Národní sjednocení) s 26,59 % hlasů, na třetím místě Samuel Doria Medina za stranu UN (Národní jednota) s 5,65 % hlasů a jako čtvrtý se umístil René Joaquino za stranu AS (Sociální aliance) s 2,3 % hlasů. Strana MAS získala ve volbách většinu také v parlamentu, což posílilo mocenské postavení E. Moralese v zemi.

Během slavnostní inaugurace konané dne 22. ledna 2010 byl E. Morales uveden podruhé do prezidentské funkce. Ve svém inauguračním projevu vyzval přítomné davy k obraně „matky země“, jejíž práva povýšil nad obranu lidských práv a nechal se uznat „duchovním vůdcem“ všech indiánských národů. Obvinil kolonialismus, kapitalismus a USA z nedůstojného ožebračování Bolívie a vyzval bolivijský lid k nastoupení cesty „obecného socialismu“. Základní linii nadcházejícího 5ti letého období vytyčil v projevu viceprezident García Linera, který podtrhl význam směřování v duchu socialistické ideologie na marxistických základech. Den po slavnostním uvedení do funkce prezident E. Morales jmenoval novou vládu, která se poprvé v historii Bolívie vyznačuje naprostou rovností počtu žen a mužů. Skládá se z deseti ministrů a deseti ministryň. Právníci, dělníci, odboroví předáci, lékaři a dokonce i slavná zpěvačka tvoří zbrusu novou vládu Bolívie, jejímiž vlastnostmi by měla být naprostá transparentnost, profesionalita a sociální citění.

V dubnu 2010 se konaly municipální volby tzn. prefektů, starostů a dalších představitelů v departmentech. Jednalo se o první volební zkoušku od schválení nové ústavy v lednu 2009. Výsledky voleb sice potvrdily celkové vítězství prezidenta E. Moralese, nicméně strana MAS zvítězila ve volbách guvernerů pouze v 5 z 9 provincií – La Paz, Oruro, Potosí, Cochabamba, Chuquisaca. Opozice zvítězila v tradičních regionech Santa Cruz, Beni, Tarija a Pando.

Ve volbách starostů rovněž nedošlo k jednoznačné převaze vládní strany MAS, neboť zvítězila pouze ve 3 z 10 nejvýznamnějších bolivijských měst. Zejména se jí nepodařilo získat důležitý post starosty města La

Paz, který připadl poněkud nečekaně zástupci strany Movimiento sin miedo (Hnutí bez strachu), stojící na straně opozice. Tento výsledek je velkým úspěchem opozice.

Vládní strana MAS nezískala ve volbách takové vítězství, jaké očekávala. Získala sice větší počet guvernérů, ale na úrovni starostů byla poražena opozicí poměrně s velkým rozdílem. Podle opozice jsou volební výsledky signálem pro prezidenta E. Moralese, že musí hledat dialog a zastavit prosazování silou vůle vlastního politického projektu.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

- Juan Evo Morales Ayma – prezident republiky (narozen v roce 1959)
- Álvaro Marcelo García Linera – viceprezident republiky, předseda Mnohonárodního legislativního shromáždění
- Oscar Coca Antezana – vedoucí prezidentské kanceláře

2.3. Složení vlády

- Ministerstvo zahraničních věcí: David Choquehuanca Céspedes
- Ministerstvo vnitra: Sacha Sergio Llorenti
- Ministerstvo hospodářství a veřejných financí: Luis Alberto Arce Catacora
- Ministerstvo životního prostředí: María Esther Udaeta Velásquez
- Ministerstvo ropného průmyslu a energetiky: Luis Fernando Vincenti Vargas
- Ministerstvo obrany: Rubén Aldo Saavedra Soto
- Ministerstvo pro ekonomický rozvoj: Antonia Rodríguez Medrano
- Ministerstvo práce: Carmen Trujillo Cárdenas
- Ministerstvo školství: Roberto Aguilar Gómez
- Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova : Nemeicia Achacollo Tola
- Ministerstvo pro veřejných prací, služeb a bydlení: Walter Delgadillo Terceros
- Ministerstvo zdravotnictví a sportu: Sonia Polo Andrade
- Ministerstvo těžby a hutnictví: José Antonio Pimentel Castillo
- Ministerstvo plánování a rozvoje: Elba Viviana Caro Hinojosa
- Ministerstvo kultury: Zulma Yugar Párraga
- Ministerstvo spravedlnosti: Nilda Copa Condori
- Ministerstvo boje proti korupci: Nardi Sucho Iturry
- Ministerstvo pro autonomii: Carlos Romero
- Ministerstvo právní ochrany státu: Elizabeth Arismendi Chumacero

k 1. 4. 2010

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

OSN, OAS, ALADI, CAN, ECLAC, FAO, G-77, Rio Group, UNASUR, ALBA, IADB, IAEA, IB, IBRD, ICAO, ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCS, ILO, IMF, IMO, Interpol, IOC, IOM, ISO (korespondent), ITSO, ITU, LAES, LAIA, MERCOSUR (asociovaný člen), MIGA, MINUSTAH, MONUC, NAM, OPANAL, OPCW, PCA, RG, SELA, UNCTAD, UNESCO, UNFICYP, UNIDO, UNMIL, UNMIS, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO.

V rámci regionu vyniká především členství Bolívie v CAN (Comunidad Andina de Naciones – Andské společenství národů). V poslední době se vztahy Bolívie s CAN ochladily. V roce 2009 Bolívie odstoupila od jednání EU–CAN, které pak byly změněny na vyjednávání mnohostranné obchodní dohody EU s Peru a Kolumbií (Ekvádor se neúčastnil kvůli řešení otázky banánů).

K odklonu od CAN dochází především kvůli bolívijské náklonnosti k levicové politice H. Cháveze ve Venezuele. Tyto dva státy se sblížily členstvím v ALBA (Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América – Bolívarova aliance pro občany naší Ameriky), která spojuje latinskoamerické státy s levicovým zaměřením. Aktivně Bolívie vystupuje také na půdě UNASUR (Unión de Naciones Sudamericanas – Jihoamerická unie národů).

V bilaterální rovině má Bolívie uzavřenu obchodní dohodu s Chile (1993) a s Mexikem (1995).

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Bolívie je stranou mnoha multilaterálních dokumentů, obecně lze shrnout, že Bolívie podepsala všechny významné mnohostranné smlouvy a dohody.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Platné bilaterální dohody:

- Dohoda o kulturní spolupráci, podepsaná v Praze 24. 6. 1985 (v platnosti od 24. 8. 1990)
- Ujednání o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů, podepsané v Praze 3. 9. 1991 (v platnosti od 18. 9. 1991)

V rámci jednání o přistoupení ČR k EU ukončila ČR ještě v předvstupním období ty mezinárodní smlouvy, které nejsou v souladu s *acquis*. Mezi tyto smlouvy patřila i Dohoda o vědeckotechnické spolupráci s Bolívií z roku 1973.

Dohody v jednání:

- Koncem roku 2008 navrhla Bolívie české straně uzavření dohody o uznávání vysokoškolských titulů.
- V květnu 2009 Bolívie předložila české straně návrh Protokolu o mechanismu politických konzultací mezi ministerstvy zahraničních věcí obou zemí.

4. Ekonomická charakteristika země

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Přestože má Bolívie poměrně velkou rozlohu a dostatek přírodních zdrojů, její ekonomika patří k nejhudším v rámci Latinské Ameriky. Země poměrně silně závisí na těžbě nerostného bohatství, přičemž zemědělství, těžba a zpracování ropy a zemního plynu se podílí 40 % na ekonomické aktivitě a tvoří 80 % exportu. Nehledě na sérii reforem přijatých během 90. let, jsou vnitřní trh, pracovní síla a také kapitálové zdroje doposud nedostatečné, roztržštěné a málo efektivní k tomu, aby podpořily rozvoj ostatních sektorů. Je to dáno také tím, že osídlení je relativně nízké a rozptýlené, obyvatelstvo má malé příjmy a nízký index rozvoje, k čemuž se přidává špatně fungující infrastruktura a institucionální systém.

Přestože bolivijská ekonomika od roku 1989 nepřetržitě roste, tempo jejího růstu, založené především na těžbě zemního plynu, je nedostatečné k zabezpečení stabilního rozvoje země. Nehledě na konstantní růst vnitřní poptávky (poklesla pouze v letech 2001 a 2003), vážne distribuce národního bohatství a Bolívie zůstává jednou z nejhudších zemí Latinské Ameriky. V ekonomické oblasti je vláda nucena řešit celou řadu stěžejních úkolů, mezi které patří především boj proti chudobě, vytváření pracovních míst, tvorba ekonomických příležitostí, zajištění dostatku státních příjmů, zvýšení produktivity a konkurenceschopnosti na všech úrovních atd.

Růst HDP dosáhl v roce 2004 celkem 3,6 %, v roce 2005 vystoupil na 4 %, export vzrostl o 30 % v roce 2004, o 25 % v roce 2005 a o 42 % v roce 2006. Nicméně tento růst exportu se nepromítl do významnějšího růstu zaměstnanosti. Fiskální deficit poklesl z 8,1 % HDP v roce 2003 na 1,6 % HDP v roce 2005, v roce 2006 byl zaznamenán přebytek cca 5 %. Tohoto výsledku se podařilo dosáhnout díky omezení státních výdajů, ale aniž byly dotčeny politicky citlivé oblasti jako např. zdravotnictví, školství a důchodový systém. Svoji roli sehrály také vyšší zisky z výběru daní, zejména díky zavedení nové daně z těžby a zpracování ropných produktů (32 %), která byla zavedena přes protesty zahraničních investorů upozorňujících na negativní efekt snížení dalšího přílivu zahraničních investic do ekonomiky. Vláda zahájila proces znárodňování ropného průmyslu a také sektoru telekomunikací a přinutila zahraniční investory k dojednání nových kontraktů zaručujících majoritu státu. Státní kontrolu poté rozšířila také na důlní průmysl, energetický sektor, dřevozpracující průmysl, dopravu a vodohospodářství, čímž si zajistila kontrolu klíčových sektorů rozvoje národního hospodářství.

Fiskální situaci se nepodařilo udržet pod striktní kontrolou především kvůli celé řadě přijatých závazků jako např. potřebě dodatečných rozpočtových zdrojů k zabezpečení důchodového systému, nutnosti zvýšených výdajů na fungování státní správy a pro veřejné investování, financování programů sociální pomoci, rozdělování provozních prostředků pro obecní a místní úřady a konec konců také na snížení vysokého vnitřního zadlužení. Bolívie sice dosáhla celkem významného odpuštění dluhů od svých věřitelů, ale toto nemělo zásadní vliv na zlepšení fiskální situace, neboť odliv zahraničních investorů snížil úroveň příjmů plynoucích z daně z těžby a zpracování ropných produktů.

V roce 2008 táhla hospodářský růst těžební odvětví, která byla páteří ekonomiky. Významným faktorem byly také finanční převody Bolivijců ze zahraničí, které v roce 2008 dosáhly 6,15 % HDP. Vysoký inflační tlak (11,8 %) byl způsoben především růstem cen potravin. Pokud jde o platební bilanci, dosáhla Bolívie pozitivní výsledky: přebytek činil v roce 2007 celkem 1,7 % HDP a v roce 2008 se zvýšil na 3,2 % HDP.

V roce 2009 Bolívie zaznamenala jeden z nejvyšších ukazatelů hospodářského růstu v rámci zemí Latinské Ameriky – HDP vzrostl o 3,36 % (v roce 2008 – 6,15 %). Byl to sice nejhorší výsledek od roku 2003, nicméně v době světové finanční krize jeden z nejlepších v regionu. Hlavní podíl na ekonomickém růstu měl sektor stavebnictví (růst o 10,8 %), na druhém místě byl těžební sektor (růst o 9,9 %) a dále energetika (růst 6,1 %), doprava (růst 5,6 %), průmysl (4,8 %), obchod 4,9 %) a zemědělství (3,7 %), naopak pokles o 13,8 % zaznamenal ropný průmysl. Inflace v roce 2009 dosáhla 0,3 %, nezaměstnanost 6,8 % a mezinárodní rezervy stouply na 8,5 mld. USD. V roce 2009 byl zaznamenán přebytek platební bilance ve výši pouze 0,1 % HDP.

V současné době se vláda prezidenta E. Moralese snaží o naplňování tzv. Národního rozvojového plánu, rozděleného do 4 částí a jehož plnění by mělo trvat 6 let. Plán se zaměřuje na snížení a vymýcení chudoby (Bolívía Digna), rozvoj země (Bolívía Productiva), sociální vztahy mezi zaměstnanci a výrobci

(Bolívie Demokratická) a posilování národní identity a suverenity (Bolívie Soberana). Dále klade důraz na realizaci nového ekonomického modelu zacíleného do dvou oblastí: strategického sektoru petrochemie a hornictví jako velkého zdroje národních příjmů a také do ostatních sektorů, vytvářejících nová pracovní místa. Hlavním cílem je posílit diverzifikaci hospodářství Bolívie a také roli státu, což s sebou nese tlak na navýšování státního rozpočtu.

Na mikroekonomické úrovni se nedaří řešit existující problémy. Hlavní exportní sektory nevytvářejí dostatek pracovních příležitostí, i když se předpokládá, že zdrojem nových pracovních míst se stane rozvoj těžebního průmyslu tzv. malého rozsahu. K tomu se přidává nejistota kvůli možnosti redukce tradičních trhů jako např. Andského společenství a Mercosuru, z důvodu preferencí členských zemí upřednostnit uzavírání bilaterálních obchodních dohod.

Pro rok 2010 se očekává zlepšení ekonomické situace, zejména díky zlepšené mezinárodní situaci a předpokládanému růstu poptávky po nerostných surovinách. Růst HDP by měl dosáhnout kolem 4,5 až 5,5 %.

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

	2005	2006	2007	2008	2009
HDP (mil. USD)	9 574	11 521	13 215	16 790	17 464
Růst HDP (%)	4,42	4,80	4,56	6,15	3,36
Export, CIF (mil. USD)	2 791	3 875	4 490	6 448	4 848
Export (změna v %)	29,1	45,4	14,5	43,5	-24,8
Import, CIF (mil. USD)	2 343	2 824	3 457	4 986	4 409
Import (změna v %)	24,1	20,5	22,4	44,2	-11,6
Fiskální deficit (% HDP)	-2,3	4,5	1,7	3,2	0,1
Saldo platební bilance (% HDP)	6,5	11,4	12,0	12,0	4,6
Inflace (%)	4,9	4,9	11,7	11,8	0,26
Mezinárodní rezervy (% HDP)	17,9	27,9	40,3	45,1	49,1
Přímé zahraniční investice (mil. USD)	404,4	435,1	953,3	1.302,0	686,7
Zahraniční veřejný dluh (mil. USD)	4 942	3 248	2 209	2 444	2 590
Zahraniční veřejný dluh vůči HDP (%)	51,6	28,2	16,7	14,6	14,8
Zahraniční soukromý dluh (mil. USD)	2 525,2	2 999,2	3 152,5	3 423,7	3 091,7

Zdroj: Banco Central de Bolívie

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Průmyslová výroba se podílí cca 37 % na tvorbě HDP, přibližně stejný podíl zaujímá v exportu. V průmyslovém sektoru pracuje cca 17 % pracovní síly. Nosným odvětvím je důlní průmysl (zejména těžba ropy, zemního plynu a ostatních nerostných surovin). Velkou část tohoto odvětví tvoří malé důlní podniky (85 %), a to v nejchudších oblastech země. V roce 2008 zaznamenal průmysl dopady světové krize (pokles cen), což způsobilo rostoucí ekonomickou nejistotu a migraci. Navíc v tomto odvětví byla silně pocítována existující pozemková právní nejistota působící narůstající konflikty mezi vlastníky dolů a místními komunitami. V roce 2009 registrovala průmyslová výroba růst o 0,8 %.

Vysoké náklady na dovoz technologií a relativně malý domácí trh omezují průmyslový potenciál země, který spočívá především v důlním a těžebním průmyslu, dále je rozvinut textilní a tabákový průmysl, výroba nápojů a mlékárenský průmysl, stavebnictví, výroba cementu, léčiv, nábytku, cukru a hutnictví barevných kovů atd.

Vláda až do nástupu Evo Moralese dlouhodobě usilovala o transformaci ekonomiky směrem od smíšené k privátní. Stát začal opouštět různé sektory ekonomiky jako služby, těžbu cínu, mlékárenský průmysl, veřejnou dopravu atd. Ačkoliv stát snížil svou kontrolu nad ekonomikou, soukromý sektor neměl dlouhou dobu dostatek sil zaplnit vzniklé vakuum, a to především pro nedostatek vnitřních finančních zdrojů a zahraničních úvěrů resp. investic. Příčinou byl stále přetrvávající nedostatek důvěry v politickou stabilitu země. Po vítězství prezidenta Evo Moralese bylo opět zahájeno posilování role státu a vláda nastartovala proces znárodnování klíčových průmyslových odvětví.

Nedostatečně využitý je sektor těžby dřevin, který skýtá prostor pro potenciální rozvoj a má své zdroje především ve východních nížinách, kde se rozkládají tropické pralesy. Tento segment ekonomiky teprve čeká na investice, které by jej modernizovaly.

Mezi největší průmyslové podniky se řadí: Cervecería Nacional de Bolivia – CNB (pivovarnický průmysl), Pil Andina S.A. (mlékárenský průmysl), Gravel Bolívia A.S. (výroba rostlinného oleje), Sociedad Boliviana de Cemento S.A. – SOBOCE (výroba cementu) a AMETEX S.A. (textilní průmysl).

V terciární sféře patří k nejvýznamnějším Entel a Nuevatel (telekomunikační služby).

Těžba

Těžba nerostných surovin byla a je tradičně základem bolivijské ekonomiky. Země je potenciálně velmi bohatá na ropu a zemní plyn, zlato, stříbro, platinu, wolfram, mangan, antimon, draslík, měď, zinek, olovo, cín, síru, borax, lithium a polodrahokamy. Přestože bolivijské území skýtá rozsáhlé těžební možnosti, je těžební aktivita málo rozvinutá, a to i přesto, že v posledních letech se objevují náznaky růstu. Příčinou je nedostatek investic, špatná infrastruktura – železniční síť má pouze 3 700 km a silniční síť přibližně 63 000 km – technologická zastalost a využívání zastaralých metod. Pozitivním momentem je skutečnost, že ve srovnání s rokem 1991, kdy v Bolívii působily pouze čtyři zahraniční těžební firmy, jejich počet v současné době dosahuje více než padesát. Nicméně s příchodem asijské krize v roce 1997 a v posledních letech také s nástupem levicové vlády prezidenta E. Moralese byl zaznamenán odliv zahraničních investorů.

Bolívie má zásoby zemního plynu v objemu přibližně 49,7 triliónů kubických stop (26,7 triliónů jsou zásoby potvrzené, 22 triliónů jsou zásoby odhadované), které se řadí k druhým největším v Jižní Americe (hodnota těchto zásob je odhadována na 150 mld. USD). Produkce plynu dosahuje 33–40 mln. m³ denně, z čehož 5–10 mln. m³/d je využíváno pro vnitřní poptávku a 21–26 mln. m³/d je exportováno do Brazílie a 5–7 mln. m³/d do Argentiny, které jsou hlavními odběrateli. V případě ropy činí potvrzené zásoby více než 856 miliónů barelů, produkce je zhruba 51,4 tis. barelů denně, přibližně 18 mil. barelů ročně. Export ropy dosáhl v roce 2007: 2,2 biliónů USD, v roce 2007: 3,5 biliónů USD a v roce 2009: 2 bilióny USD. Export ropy a zemního plynu představuje 40–50 % celkového objemu exportu.

Těžba ropy a zemního plynu je v rukou státní společnosti Yacimientos Petrolíferos Fiscales Bolivianos (YPFB). Tato společnost uzavírá se zahraničními společnostmi za účelem těžby joint venture na stanovenou dobu - většinou 40 let. Nový těžební zákon č. 3058 z května 2005 stanovil dodatečnou daň z těžby a zpracování ropných produktů ve výši 32 %. Dle tohoto zákona musí navíc zahraniční ropné

společnosti prodávat ropné produkty přes YPFB a uspokojit nejprve vnitřní poptávku (na základě státem stanovených cen) a teprve poté mohou přistoupit k exportu.

V květnu 2006 byla zahájena znárodnování těžebního průmyslu. Hlavní těžební společnosti (např. Repsol a Petrobras) byly nuceny během 6 měsíců dojednat s YPFB nové kontrakty, které státu zaručovaly majoritu. Nové kontrakty byly uzavřeny v říjnu 2006 a během dalšího měsíce je schválil bolivijský parlament. Pro nové investory platí, dle přijaté nové ústavy, povinnost respektovat majoritu státu.

Nejistota kolem nacionalizace sektoru těžby a zpracování ropy vyvolala u hlavních odběratelů zemního plynu – Brazílie a Argentiny, velké obavy. Obě země jsou totiž na dodávkách bolivijského plynu silně závislé. Z výše uvedených důvodů proto začaly hledat alternativní řešení v zájmu zajištění stability dodávek. Na straně Bolívie totiž nedostatek investic a také prostředků do hledání nových nalezišť omezuje kapacity a zvyšuje rizika dodržování uzavřených kontraktů.

Ani těžba dalších nerostných surovin není nezanedbatelná. Její význam zvyšuje skutečnost, že dle odhadů bylo vytěženo pouze 10 % zásob. Bolívie je 4. největším producentem cínu na světě. V produkci zlata zaujímá 11. místo na světě. Těžba nerostných surovin se podílí cca 28 % na exportu. Nejznámějšími nalezišti jsou: San Cristóbal (největší povrchový důl na stříbro na světě), Mutún (7. největší naleziště železa a manganu na světě) a Salar de Uyuni (největší naleziště draslíku a lithia na světě). Hlavní těžební společností je Minera San Cristobal S.A., celý sektor spravuje státní podnik Corporación Minera de Bolivia (COMIBOL).

4.4. Stavebnictví

Stavebnictví nepatří ke stěžejnímu sektoru bolivijského hospodářství, nicméně v poslední době jeho význam roste. V roce 2009 došlo k dynamickému rozvoji a stavebnictví zaznamenalo 10 % růst, což bylo více než dosáhl tradiční těžební sektor. Dopad tohoto růstu byl velmi pozitivní, neboť se podařilo vytvořit více než 300 tis. nových pracovních míst. V roce 2010 je očekávána podobná tendence jako v roce 2009.

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Zemědělství, rybolov a lesnictví, resp. těžba dřeva, jsou významnou součástí bolivijské ekonomiky. Zemědělský sektor se podílí 12 % na tvorbě HDP a zaměstnává 40 % celkové pracovní síly. Bolívie je 8. světovým producentem sóji.

Zemědělská produkce je založena na existenci malých farem v oblasti Altiplano (náhorní plošina ve výšce kolem 4 000 m n.m.) a na zemědělské velkovýrobě resp. velkofarmách v nížinách. S výjimkou východních nížin se jedná o velice primitivní způsoby obdělávání půdy, špatnou infrastrukturu. V mnohých oblastech např. doposud neexistuje zavlažování. Oproti centrálním vysočinám a údolím (náhorní plošina Altiplano) představuje východní nížinný department Santa Cruz oblast, jež zaznamenala v poslední době značný rozvoj komerčního zemědělství, zejména díky investorům z Brazílie a Argentiny. Hlavní plodinou je sója, a to jak díky neustále rostoucí poptávce na trhu, tak možnosti sklizně dvakrát ročně. Její produkce v posledních letech dramaticky vzrostla na trojnásobek a předčila tak ve vývozech zinek i zlato.

Nejlukrativnějším zemědělským produktem je koka, která se v Bolívii legálně pěstuje. Využívá se k medicínským a náboženským účelům. Jelikož se s ní obchoduje především na černém trhu, nefiguruje v oficiálních statistikách. Bolívie je třetím největším producentem koky na světě (po Kolumbii a Peru). Koku je možné sklízet až čtyřikrát ročně a výhodou je její lehkost, která usnadňuje přepravu sklizených kokových listů. S nástupem prezidenta E. Moralese (představitel pěstitelů koky tzv. cocaleros) sice vláda vyhlásil boj s ilegálním obchodem s drogami, nicméně na druhou stranu zahájila mezinárodní kampaň za legalizaci koky.

V zemědělské produkci nabízí Bolívie vzhledem k existenci různých klimatických oblastí široký rozsah zemědělských produktů počínaje tropickými, přes subtropické až po produkty mírného pásu. V Bolívii se pěstují plodiny jako např. sója, rýže, obilniny, kukuřice, slunečnice, citrusy, bavlna, juka, cukrová třtina, tabák a exportní plodiny jako např. káva, kakao, quinoa, fazole atd. V údolích s mírným klimatem se pěstuje káva a čaj nejvyšší kvality. Severní a východní tropická část Bolívie je známa pěstováním brazilských ořechů (paraořechů). Značná část sklizně zemědělských plodin, obzvláště z hlubokých horských údolí, zůstává nevyužita pro nedostatek silniční sítě. Nemožnost volného přístupu k moři a

nerozvinutá infrastruktura jsou hlavní momenty, které neúnosně zvyšují dopravní náklady, což Bolívii brání úspěšně se zapojit do mezinárodní konkurence.

Zcela mimořádné je bohatství jezera Titicaca, i když zatím není zcela využíváno. Na bolivijské straně jezera se různé organizace snaží především o pěstování pstruhů, jež dorůstají velkých rozměrů a mají růžové maso srovnatelné s lososem.

V dobytkařském průmyslu převažuje chov krav a prasat, nicméně v západní části země je rozšířen chov lam, jejichž vlna se využívá v textilním průmyslu.

Velikost obdělávané půdy (ha)

2004	2005	2006	2007	2008
2 122 770	2 357 530	2 397 709	2 537 317	2 599 980

Zdroj: Instituto Nacional de Estadística

Zemědělská produkce vybraných plodin (tuny)

	2005	2006	2007	2008
rýže	526 836	446 462	369 141	435 960
ječmen	73 996	75 226	72 589	46 936
kukuřice	816 736	894 436	770 365	1 000 385
quinua	25 201	26 873	26 601	28 809
čirok	245 580	293 478	372 580	436 133
pšenice	119 227	143 677	165 165	161 553
káva	24 976	25 272	25 422	27 356
krmné banány	180 896	181 732	182 490	149 594
banány	443 369	443 819	445 898	317 757
hroznové víno	33 313	33 552	32 924	23 668
hrášek	25 173	25 021	24 990	21 589
fazole	55 062	54 771	54 792	56 466
rajčata	127 678	126 215	124 328	52 324
bavlna	3 986	4 149	3 641	3 633
cukrová třtina	5 112 222	6 201 125	6 419 313	7 458 808
slunečnice	72 980	120 214	173 300	298 642
arašídý	14 227	14 210	13 900	13 000
sója	1 693 087	1 618 966	1 595 947	1 225 885
brambory	761 891	754 807	735 254	935 862
juka	370 482	371 280	360 577	243 988

Zdroj: Instituto Nacional de Estadística

Počet kusů dobytka

	2005	2006	2007	2008
skot	7 314 372	7 517 226	7 684 924	7 786 802
ovce	8 816 221	8 987 202	9 176 825	8 381 173
prasata	2 390 093	2 488 487	2 591 537	2 494 955
kozy	1 895 548	1 926 371	1 960 045	2 091 159

Zdroj: Instituto Nacional de Estadística

4.6. Služby

Sektor služeb se podílí 52 % na tvorbě HDP a zaměstnává celkem 43 % celkové pracovní síly. K nejvýznamnějším patří bankovníctví a finančníctví, konzultační a výpočetní služby, sektor zábavní a pojišťovnictví, postupně se rozvíjí také turistický ruch.

Turistický ruch se v Bolívii rozvíjí pomalu, nicméně v této oblasti existuje značný potenciál. Hlavní koncentrace turistických aktivit je soustředěna do La Paz s 46,5 %, Santa Cruz (28,3 %) a Cochabamby (8 %). Příjmy z aktivní turistiky představovaly v roce 2008 celkem 1,6 % HDP (v roce 2007: 2,2 % HDP). Problematická je v tomto ohledu skutečnost, že většinu turistů představují tzv. baťůžkáři, kteří se spokojí s nižší kvalitou poskytovaných služeb. Až v posledních letech se objevuje trend investovat do luxusnějších turistických zařízení, došlo rovněž k privatizaci státních turistických ubytoven a hotelů. Jejich modernizace pokračuje sice zvolna, nicméně probíhá. V roce 2009 dosáhly příjmy z turistického ruchu 343 mil. USD (o 50 % více než před 10 lety) a počet turistů vzrostl o 11 % na 651 tisíc.

Možnosti pro zahraniční investory v sektoru služeb tedy spočívají ani ne tak v zakládání dalších podniků, ale spíše v modernizaci těch stávajících.

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Bolívie je rozvojovou zemí, jejíž deficit se projevuje velice výrazně právě v absenci dopravní infrastruktury.

Letecká doprava

Tvoří ji 3 mezinárodní letiště – Viru Viru v Santa Cruz, Jorge Wilstermann v Cochabambě a El Alto v La Paz. Dále po zemi funguje cca 950 malých letišť a přistávacích ploch, z toho pouze 16 má asfaltovou nebo betonovou přistávací dráhu. Hlavními národními leteckými společnostmi jsou Aerosur, Lloyd Aéreo Boliviano (LAB), Boliviana de Aviación (BOA), Transporte Aéreo Militar (TAM) a Aerocon. Ročně je na letištích odbaveno zhruba 2,3 mil. pasažérů.

Pozemní doprava

Tvoří ji silniční a železniční doprava. Obě představují 92 % dopravy osob a 85 % přepravy nákladu. Délka silnic dosahuje 63 000 km, z nichž cca 45 % je s asfaltovým povrchem. Kvalitní silnice spojují jen velká města, ostatní silnice mají pouze štěrkový nebo prašný povrch. Hlavní silniční tahy směřují do Brazílie (Cuiaba, Brasília, Santos), do Chile (Arica, Iquique) a do Peru (Ilo, Tacna). Železniční síť je dlouhá pouze 3 700 km a je rozdělena na východní větev (Red Oriental) spojující zemi s Brazílií a Argentinou a západní větev (Red Occidental) směrem k hranicím s Peru a Chile.

Říční doprava

Představuje síť řek, z nichž k říční přepravě je využívána délka přibližně 10 tisíc km. Říční doprava je využívána také na jezeře Titicaca. Hlavní říční trasy jsou: Ichilo – Mamoré (nejdelší bolivijská řeka – 2 tis. km) v amazonském povodí, říční cesta Paraguay–Paraná v povodí Plata (přístav Puerto Aguirre) a přístav Guaqui v povodí Endorreica. Bolívie má dohody o plavbě s Peru, Chile, Argentinou, Brazílií a Paraguayí o přepravě obchodních zásilek ze země k Tichému i Atlantickému oceánům.

Plynovody a ropovody

Délka sítě plynovodů dosahuje 5 192 km, plynovod pro zkapalněný plyn (LPG) má délku 51 km. Síť ropovodů představuje celkem 2 488 km, ropovod pro rafinované produkty 1 590 km.

Telekomunikace

Bolívie má telekomunikační systém pokrývající většinu území. Existuje více než 646 tis. pevných telefonních linek a více než 2,5 mil. uživatelů mobilní sítě. Počet uživatelů internetu dosahuje zhruba 1 miliónu osob. Využití internetu je jedno z nejnižších v regionu – pouze 4,4 %.

Energetika

Elektrická energie je vyráběna převážně ve vodních elektrárnách (42 %) a tepelných elektrárnách (58 %). Energetický sektor skončil v roce 2008 s pozitivním saldem, výroba elektrické energie dosáhla 5 372 GWh, přičemž spotřeba činila 5 138 GWh. I když země disponuje poměrně solidním energetickým potenciálem, její energetická síť je málo rozvinutá a hlavně ve venkovských oblastech tzv. Altiplano chybí výrobní kapacity a rozvody. V roce 2009 činila výroba elektrické energie celkem 5 495 GWh, přičemž spotřeba se snížila na 4 665 GWh.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Bolívie patří mezi nejchudší státy na zeměkouli a jako taková je významným příjemcem rozvojové pomoci. I když statistika není zveřejňována, můžeme se opřít alespoň o prameny EU, která jen na rok 2009 odsouhlasila 3 rozvojové programy pro Bolívii s celkovým příspěvkem ve výši 32,94 mil. Euro, k nimž sama Bolívie přidá 8,78 mil Euro. Jde o projekty v oblasti podpory zaměstnanosti v důlním sektoru a na podporu udržitelného rozvoje v oblasti jezera Poopó.

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Vývoj státního rozpočtu za posledních pět let (mil. BOB)

	2006	2007	2008	2009
Celkové příjmy	35 859	44 929	58 394	54 824
běžné příjmy (z čehož):	34 167	43 234	56 889	53 408
- daňové příjmy	14 812	24 583	23 966	21 556
- příjmy z prodeje plynu a ropy	13 914	17 841	31 925	30 590
kapitálové příjmy	1 692	1 695	1 505	1 416
Celkové výdaje	31 727	43 144	54 476	54 715
běžné výdaje (z čehož):	22 158	30 103	39 235	39 077
-platy a mzdy	8 715	9 983	11 327	13 205
-úroky - vnější zadlužení	960	886	799	549
-úroky - vnitřní zadlužení	702	460	231	1 430
kapitálové výdaje	9 569	13 041	15 242	15 638
Celkové běžné saldo	12 009	13 132	17 853	14 331
Celkové saldo	-4 132	-1 785	-3 916	-109
Externí financování schodku	370	1 063	1 612	1 277
Domácí financování schodku	-4 502	-2 848	-5 528	-1 386

Zdroj: Banco Central de Bolivia

Rok 2009 byl čtvrtým rokem v pořadí, kdy poměr veřejných příjmů a výdajů skončil přebytkem. Dosažený výsledek 0,1 % HDP byl velmi pozitivní, zejména v kontextu globální ekonomické krize. Na pokles příjmů mělo přímý vliv snížení cen a objemu exportu, především zemního plynu, výdaje zaznamenaly mírné zvýšení.

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Platební bilance (mil. USD)

	2006	2007	2008	2009
I. Běžný účet (A+B)	1 317,6	1 591,2	2 015,0	800,7
A. Zboží, služby, výnosy (1+2+3)	495,3	325,1	730,9	-412,4
1. Obchodní bilance	1 060,3	1 003,6	1 467,4	470,4
- Vývoz	3 874,5	4 458,3	6 447,9	4 847,7
- Dovoz	-2 814,3	-3 454,7	-4 980,4	-4 377,3
2. Služby	-167,7	-189,0	-200,2	-209,0
3. Výnosy	-397,2	-489,4	-536,4	-673,8
B. Finanční převody	822,3	1 266,2	1 294,1	1 213,2
II. Kapitálový a finanční účet	303,1	471,8	359,1	-28,7
- Převody kapitálu	1 813,2	1 180,2	9,7	110,5

- Přímé investice	227,8	362,3	507,6	425,7
- Ostatní investice	25,1	-29,9	-208,1	-153,6
- Další kapitál	-1 813,0	-1 040,7	69,1	-411,3
III. Chyby a omyly	-105,2	-110,7	-19,2	-446,8
IV. Celkové saldo (I +II+III)	1 515,5	1 952,3	2 374,0	325,2
V. Financování	-1 515,5	-1 952,3	-2 374,0	-325,2

Pramen: Banco Central de Bolívia

Nehledě na pokles průměrných exportních cen, skončila platební bilance v roce 2009 s dobrým výsledkem, nicméně přebytek byl podstatně nižší než v předcházejících letech (2007: 1,7 % HDP, 2008: 3,2 % HDP, 2009: 0,1 % HDP). Pozitivní saldo běžného účtu (4,6 % HDP) bylo podpořeno především zvýšením objemu exportu netradičních produktů a nerostných surovin. Deficit kapitálového účtu dosáhl 2,7 % HDP.

Přebytek platební bilance umožnil zvýšit objem mezinárodních rezerv a vylepši finanční solventnost země. Objem mezinárodních rezerv činil na konci roku 2009 celkem 8.580 mil. USD, což je částka odpovídající objemu dovozu za 20 měsíců (jeden z nejlepších výsledků v rámci LA). V procentech HDP k objemu mezinárodních rezerv zaujímá Bolívie jedno z prvních míst v LA – v roce 2009 se jednalo o 49,1 %.

Vývoj devizových rezerv (mil. USD)

	2006	2007	2008	2009
Devizové rezervy centrální banky	3 178	5 319	7 722	8 580
Rezervy v % HDP	27,9	40,3	45,1	49,1

Zdroj: Banco Central de Bolivia

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Saldo veřejného zahraničního dluhu středně a dlouhodobého dosáhlo k 31. 12. 2009 2 590 mil. USD, což představovalo zvýšení o 6 % po srovnání s rokem 2008. Přibližně 77 % tohoto středně a dlouhodobého veřejného zahraničního dluhu připadá na multilaterální organizace (CAF, BID, Světová banka atd.), 23 % je dluh bilaterální (Venezuela, Brazílie, Španělsko, Čína, SRN, Jižní Korea, Francie, Itálie, Argentina atd.). Pokud jde o splátkový kalendář, 41,3 % dluhu je splatných za více než 30 let, 52,3 % dluhu mezi 10 a 30 lety, 3,0 % mezi 6 a 10 lety a pouze 3,3 % do 5 let.

Veřejný zahraniční dluh (mil. USD, %)

	2009	%
Multilaterální	1 993,3	77,0
- CAF	1 020,0	39,4
- BID	519,4	20,1
- SB	315,3	12,2
- Ostatní	138,6	5,4
Bilaterální	596,4	23,0
- Venezuela	292,5	11,3
- Brazílie	101,4	3,9
- Španělsko	19,3	0,7
- Čína	79,5	3,1
- SRN	58,4	2,3
- Jižní Korea	20,4	0,8
- Francie	9,1	0,4
- Itálie	8,9	0,3
- Argentina	7,0	0,3

Celkem	2 589,8	100,0
--------	---------	-------

Zdroj: Banco Central de Bolívie

Dluhová služba veřejného zahraničního dluhu (mil. USD)

	2008	2009
Splátky jistiny	165,1	155,0
Splátky úroků	95,8	67,7
Celkem dluhová služba	260,8	222,8

Zdroj: Banco Central de Bolívie

Veřejný zahraniční dluh krátkodobý dosáhl v 2009 celkem 92 mil. USD, což bylo o 29 mil. USD více než v roce 2008. Splátky činily 165 mil. USD, z čehož 135,9 mil. USD připadlo na úhradu jistin a zbytek na úroky. Veřejný krátkodobý dluh tvoří ze 75 % dluh za fakturaci nákupů venezuelské ropy.

Soukromý zahraniční dluh představoval na konci roku 2009 objem 3 092 mil. USD, což bylo o 332 mil. USD (-9,7 %) méně než v roce 2008. Více než 85 % připadlo na dluh středně a dlouhodobého charakteru, pouze 15 % na krátkodobý dluh.

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Bolivijský bankovní systém tvoří Centrální banka – Banco Central de Bolivia a 13 soukromých bank, z nichž 4/5 jsou bankami komerčními, zbylá 1/5 připadá na záložny, úvěrové pojišťovny a jiné finanční instituce. Kromě známých zahraničních bank (např. Citibank, Allianz, Generali) jsou mezi nimi také místní subjekty mnohdy nejasného původu, charakteru a pracovních metod. Na konci roku 2008 byl objem vkladů odhadován na 6,97 mld. USD. Většina vkladů (54 %) a úvěrů (60 %) je vedeno v USD. V roce 2009 se úroveň vkladů vyšplhala na 8,3 mld. USD.

Největší bankou v zemi je Banco Santa Cruz, poskytující veškeré běžné bankovní produkty pro privátní i podnikovou sféru. Následuje Banco Nacional de Bolivia, Banco de Crédito, Banco Industrial, Banco Union a další.

Všeobecně je bankovní sektor vedle telekomunikací a důlního průmyslu stále atraktivní pro zahraniční investice.

Bankovní sektor neměl dobrou reputaci z minulosti, kdy byl značně neprůhledný a zahrnoval různé nečisté praktiky. Od roku 1993 započaly rozsáhlé reformy, zejména byl zlepšen bankovní dohled a pomalu snižovány vysoké úrokové sazby. Základ tvoří bankovní zákon č. 1488 z roku 1993. V roce 1995 byl redefinován bankovní dozor, který byl převeden pod kontrolu jediné instituce – Úřadu pro dohled nad finančním sektorem (Autoridad de Supervisión del Sistema Financiero – [ASF](#)). Reformou, která stále čeká na své uskutečnění je zavedení systému depozitních záruk. Přijat naopak byl nový zákon burzovní a pojišťovací, zvýšená byla povinná bankovní rezerva a byl zřízen tzv. likvidní fond, odstraněny byly také poslední překážky účasti zahraničních bank v bolivijském bankovním sektoru.

V roce 2007 byla vytvořena nová státní finanční instituce Banco de Desarrollo Productivo (BDP) s cílem zabezpečit drobným firmám a podnikatelům přístup k půjčkám.

Podle nové ústavy z roku 2009 spadá monetární politika státu do kompetence ministerstva ekonomie ve spolupráci s centrální bankou. Vláda prezidenta E. Moralese rovněž oznámila odhodlání pustit se do důchodové reformy, nicméně zatím byla její realizace odložena.

Hlavní bolivijské banky

- Banco Central de Bolivia www.bcb.gov.bo
- Banco Mercantil Santa Cruz www.bmsc.com.bo
- Banco de Crédito www.bancodecredito.com.bo
- Banco Industrial (BISA) www.bisa.com

- Banco Unión www.bancounion.com.bo
- Banco Económico www.baneco.com.bo
- Banco Ganadero www.bg.com.bo
- Banco Los Andes Pro Credit www.losandesprocredit.com.bo
- Citibank www.citi.com/citi/global/bol.htm
- Banco FIE www.bancofie.com.bo
- Banco de Desarrollo Productivo www.bdp.com.bo
- Banco Nacional de Bolivia www.bnb.com.bo
- Banco Sol www.bancosol.com.bo

Bankovní instituce sdružuje tzv. Národní asociace soukromých bank (Asociación de Bancos Privados de Bolivia – [ASOBAN](#)) a také Asociace specializovaných finančních institucí pro mikrofinance (Asociación de Entidades Especializadas en Micro Finanzas – [ASOFIN](#))

5.5. Daňový systém

Daňový systém Bolívie je založen na poměrně malém počtu daní, přičemž většina z nich zatěžuje zdanění spotřeby. Systém je vcelku jednoduchý, existuje pouze mnoho výjimek. Hlavní normativní rámec představuje zákon č. 843 z roku 1986, který vymezuje podmínky pro aplikaci jednotlivých typů daní. Mezi nejdůležitější patří následujících 5 daňových položek (představují 95 % daňových příjmů):

- daň z přidané hodnoty (Impuesto al Valor Agregado, IVA): 13 %
- speciální daň z ropných produktů (Impuesto Especial a los Hidrocarburos, IEHD): 23 %
- daň ze zisku podniků (Impuesto sobre las Utilidades de las Empresas, IUE): 25 %
- daň z obratu (Impuesto a las Transacciones , IT): 3 %
- specifická spotřební daň (Impuesto de Consumo Específico, ICE): selektivně
 - tabákové výrobky 50 %
 - automobily 18 %
 - spotřeba elektrické energie nad 200 kWh měsíčně 20 %
 - alkohol 0,18 až 6,00 BOB na 1 litr

Podíl na daňových příjmech dle typu daně (%)

	2009
Daň z přidané hodnoty (IVA)	41,5
Speciální daň z ropných produktů (IEHD)	18,3
Daň ze zisku podniků (IUE)	15,0
Daň z obratu (IT)	12,9
Specifická spotřební daň (ICE)	7,3
Ostatní	4,9
CELKEM	100,0

Zdroj: Institución Internacional de Economía y Empresas (IIDEE)

V obchodu je uplatňováno tarifní schéma, které předpokládá tarify ve výši 0 %, 5 % a 10–20 %. V květnu 2009 bylo na základě dekretu č. 125 přijato clo ve výši 35 % na dovoz textilu a nábytku ze dřeva. Luxusní zboží jako např. tabák a tabákové výrobky je zatíženo specifickou spotřební daní (ICE) a také dovozním clem ve výši 50 %.

Na základě zákona č. 3058 z května 2005 je stanovena daň z těžby a zpracování ropných produktů ve výši 32 %.

6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

	2005	2006	2007	2008	2009
Vývoz	2 791	3 875	4 490	6 448	4 848
Dovoz	2 343	2 824	3 457	4 986	4 409
Obrat	5 134	6 699	7 947	11 434	9 257
Saldo	448	1 051	1 033	1 462	439

Zdroj: Banco Central de Bolívia

Výrazný pokles světového obchodu, způsobený světovou krizí, ovlivnil propad bolivijského exportu, jehož objem na konci roku 2009 dosáhl 4 848 mil. USD. Poprvé za 5 let došlo k poklesu exportu, a to o 24,8 %. Přestože byl v roce 2009 objem exportu nižší než v roce 2008, jeho úroveň převýšila výsledky v předcházejících třech letech.

Hlavní pokles zaznamenal export ropných produktů a derivátů o 41,4 %, dále pak nerostných surovin o 4,8 % a ostatních produktů o 18,8 %.

Objem importu na konci roku 2009 činil 4.409 mil. USD, což představovalo pokles o 11,6 %. U spotřebního zboží došlo ke snížení o 18,7 %, u polotovarů (představují 51 % všech dovozů) o 12 %. Pokles importu v roce 2009 nebyl až tak dramatický, jeho objem zůstal nad úrovní předcházejících let. Pokles importu byl nižší než průměrný ukazatel v rámci Latinské Ameriky.

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Bolivijský vývoz podle teritoriálního zaměření (tis. USD)

	2007	2008	2009	2009 (podíl v %)
1. Brazílie	1 765 414	3 023 067	1 666 939	31,5
2. Jižní Korea	196 851	812 500	494 865	9,3
3. Argentina	406 326	492 826	431 785	8,1
4. USA	429 838	478 548	408 796	7,7
5. Japonsko	407 091	213 687	303 478	5,7
6. Venezuela	229 526	268 198	298 866	5,6
7. Peru	219 915	273 521	285 584	5,3
8. Kolumbie	153.380	208.850	277 025	5,2
9. Belgie	127 420	156 396	188 570	3,5
10. Švýcarsko	159 561	161 981	167 316	3,1
11. ČLR	52 755	129 381	130 589	2,4
12. Španělsko	28 116	45 797	96 766	1,8
13. Velká Británie	105 205	89 788	74 286	1,4
14. Chile	53 388	77 438	74 146	1,4
15. Kanada	104 716	87 297	69 903	1,3
16. Holandsko	42 675	53 190	62 101	1,2
17. Panama	65 799	23 841	57 606	1,1
18. Austrálie	3 758	6 480	36 067	0,7
19. Mexiko	30 150	37 469	27 343	0,5
20. Ekvádor	18 772	12 751	20 530	0,4
Ostatní	-	-	-	-
CELKEM	4 780 089	6 899 336	5 296 740	100,0

Pramen: Instituto Boliviano de Comercio Exterior (IBCE)

Bolivijský dovoz podle teritoriálního zaměření (tis. USD)

	2007	2008	2009	2009 (podíl v %)
1. Brazílie	705 007	920 121	776 859	17,6
2. Argentina	580 208	724 098	613 023	13,9
3. USA	388 934	521 812	584 650	13,2
4. ČLR	263 394	415 391	371 154	8,4
5. Peru	225 749	353 476	316 554	7,2
6. Venezuela	47 392	253 034	310 141	7,0
7. Japonsko	328 227	498 009	306 964	6,9
8. Chile	217 699	350 467	236 859	5,4
9. Kolumbie	70 426	111 632	98 121	2,2
10. Mexiko	61 309	109 658	95 830	2,2
11. SRN	82 872	91 359	95 342	2,2
12. Švédsko	55 329	89 560	82 770	1,9
13. Kanada	20 741	49 754	48 222	1,1
14. Itálie	30 396	44 628	43 547	1,0
15. Španělsko	48 692	48 214	43 362	1,0
16. Francie	30 312	56 999	42 533	1,0
17. Indie	19 989	26 293	33 694	0,8
18. Velká Británie	18 355	22 173	27 608	0,6
19. Paraguay	40 661	45 598	26 736	0,6
20. Jižní Korea	19 922	30 746	24 817	0,5
Ostatní	-	-	-	-
CELKEM	3 423 400	5 001 029	4 401 676	100,0

Pramen: Instituto Boliviano de Comercio Exterior (IBCE)

Bolivijský vývoz a dovoz podle obchodních zón (mil. USD)

Export	2008			2009		
	Import	Export	Podíl %	Import	Podíl %	
ALADI (Latin American Integration Association)	4 474	2 790	3 118	59,0	2 418	54,8
MERCOSUR	3 618	1 699	2 143	40,6	1 435	32,5
CAN (Community of Andean Countries)	505	483	591	11,2	433	9,8
Venezuela	265	253	300	5,7	310	7,0
Chile	85	349	83	1,6	237	5,4
Kuba	1	6	1	-	3	0,1
MCCA (Central American Common Market)	3	4	6	0,1	3	0,1
NAFTA	617	679	538	10,2	713	16,2
Rusko	3	2	2	-	2	-
EU	417	414	481	9,1	391	8,8
AELC (European	163	12	168	3,2	12	0,2

Free Trade Area)						
Asie	1 193	1 059	948	17,9	818	18,5
Ostatní	107	26	119	2,3	32	0,7
CELKEM	6 978	4 987	5 382	100,0	4 409	100,0

Pramen: Banco Central de Bolivia

Nejdůležitějšími partnery Bolívie z hlediska teritoriálního členění zahraničního obchodu jsou země Mercosuru (Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay), Andského společenství (Kolumbie, Ekvádor, Peru), Evropská unie a státy asijského kontinentu. Vzhledem k politickému spojení nabývá na významu role Venezuely. Důležitým obchodním partnerem je i Chile. Pokud jde o USA, v roce 2007 skončila obchodní bilance pozitivním saldem ve prospěch Bolívie ve výši 41 mil.USD, v roce 2008 už bylo saldo pasivní ve výši 43 mil.USD a v roce 2009 dosáhlo 176 mil. USD.

6.3. Komoditní struktura

Komoditní struktura vývozu (mil. USD)

	2007	2008	2009
Suroviny (zinek, zlato, stříbro, cín, olovo)	1 384,9	1 939,6	1 847,1
Ropné produkty	2 263,3	3 494,1	2 047,6
Netradiční produkty (sója, dřevo, káva, bavlna, cukr, kůže)	927,6	1 156,9	1 172,8
Ostatní	284,5	378,7	314,8
Celkem	4 860,3	6 447,8	4 847,7

Pramen: Banco Central de Bolivia

Hlavní vývozní produkty (tis. USD)

	2008	2009	2009 (podíl v %)
1. Plyn	3 159 086	1 967 277	37,1
2. Zinek	739 196	688 811	13,0
3. Stříbro	506 362	595 962	11,3
4. Sója	270 432	326 417	6,2
5. Draslík	228 734	203 632	3,8
6. Olovo	169 027	138 112	2,6
7. Sójový olej	121 729	131 386	2,5
8. Zlato	141 541	113 246	2,1
9. Ropné oleje	310 090	77 525	1,5
10. Slunečnicový olej	105 182	75 800	1,4
Ostatní	-	-	8,5
Celkem	6 899 336	5 296 740	100,0

Pramen: Instituto Boliviano de Comercio Exterior (IBCE)

Hlavní bolivijskou vývozní položkou je plyn a další nerostné suroviny (zinek, zlato, stříbro, olovo atd.), zemědělské produkty - především sója a její deriváty a dále dřevo, káva, bavlna, kůže atd.

Komoditní struktura dovozu (mil. USD)

	2007	2008	2009
Spotřební zboží	793,8	1 098,1	893,3
Zařízení pro průmysl, zemědělství a stavebnictví	1 735,3	2 544,6	2 237,8

Kapitálové zdroje	899,6	1 276,8	1 216,6
Různé	28,9	67,3	62,1
Celkem	3 455,4	4 980,4	4 377,3

Pramen: Banco Central de Bolivia

Hlavní dovozní produkty (tis. USD)

	2008	2009	2009 (podíl v %)
1. Nafta	490 180	372 943	8,5
2. Železo	140 644	126 430	2,9
3. Žitná moučka	115 836	103 776	2,4
4. Traktory	32 146	58 173	1,3
5. Silniční vozidla do 1,5 tis. cm ³	64 583	47 292	1,1
6. Vozidla 4x4 nad 3 tis. cm ³	62 057	43 453	1,0
7. Herbicidy	45 919	43 061	1,0
8. Léky	36 903	40 470	0,9
9. Insekticidy	26 269	40 174	0,9
10. Silniční nákladní vozidla do 4,5 T	33 035	38 768	0,8
Ostatní	-	-	79,2
Celkem	5 001 029	4 401 676	100,0

Pramen: Instituto Boliviano de Comercio Exterior (IBCE)

V dovozech převládá nafta, zařízení a polotovary pro rozvoj místního průmyslu, stavební materiály, dopravní prostředky, zemědělské produkty a spotřební zboží.

6.4. Dovozní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Bolívie je signatářem ustavující Dohody o Světové obchodní organizaci (WTO). V rámci WTO podepsala řadu významných smluv týkajících se provádění obchodních operací v mezinárodním měřítku, např. multilaterální dohody o obchodní výměně zboží, Všeobecnou dohodu o službách, Dohodu o právních aspektech duševního vlastnictví v mezinárodním obchodě, Dohodu o mechanismu testování v mezinárodním obchodě atd.

V rámci ALADI přistoupila k Dohodě o preferenčních celních sazbách pro státy regionu a k Dohodě o otevření. Bolívie využívá systému celních preferencí, které ji poskytuje EU (GSP+). Poskytování celních preferencí ze strany USA na základě dohody ATPDEA bylo USA zastaveno v roce 2008.

Při dovozu zboží je vyžadováno předložení běžných dokumentů používaných při zahraničně obchodních operacích, přičemž se jedná zejména o následující dokumenty:

- obchodní faktura
- nákladní list
- dokumenty o pojištění
- potvrzení o inspekci zboží (dle potřeby)
- doklad o úhradě dopravy
- balicí list
- potvrzení o původu zboží
- další dokumenty

Na některé specifické položky se vztahují dodatečné požadavky na dovoz. Dovoz bavlny podléhá povinnosti registrace u bolivijské státní veterinární správy – Servicio Nacional de Sanidad Agropecuaria (SENASAG). Dovozce tabáku a herbicidů musí předložit povolení ministerstva zdravotnictví a také SENASAG, podobná povolení je třeba obstarat v případě obchodu s rostlinnými a živočišnými produkty. Farmaceutické výrobky musí být zaregistrovány u ministerstva zdravotnictví a získat povolení k obchodování od Úřadu pro léčiva a certifikaci laboratoří (Unidad de Medicamentos y Acreditación de Laboratorios – UNIMED).

Každé dovážené zboží musí být označeno původním štítkem a také označením dovozce, včetně jeho daňového čísla, sanitární registrace atd. Informace musí být ve španělském jazyce.

Zakázán nebo omezen je dovoz následujícího zboží a produktů:

- střelné zbraně a výbušniny
- léčiva a drogy (které nejsou v Bolívii registrovány)
- nemocná zvířata
- rostliny a květiny napadené parazity
- zahraniční losy
- hrací automaty
- cenné papíry, bankovní certifikáty, známky a jiné dokumenty
- pornografický materiál
- použité oblečení, obuv, klobouky atd.
- lamí kůže, vlna a jiné produkty
- vybrané chemické výrobky

Dovozní poplatky mohou v některých případech dosáhnout výše 30 % až 45 %, což zvyšuje původní hodnotu zboží. Dodavatelské ceny většinou zahrnují:

- hodnotu zboží, pojištění a dopravu
- dovozní clo: sazba je až 10 %, snížená sazba 5%
- poplatky za skladování
- DPH: 13 %
- specifická spotřební daň: selektivně
- poplatek za celní odbavení zboží

Bolívie nemá přístup k moři. Nejlepší variantou dovozu zboží do Bolívie je využití chilského přístavu Arica, popř. dalších přístavů Antofagasta nebo Iquique. Taktéž je možné využít přístavu Matarani nebo Ilo (Peru), Santos (Brazílie) nebo Rosario (Argentina). V těchto přístavech má Bolívie celní sklady, kde může být zboží skladováno až po dobu 90 dnů. Poplatky za sklady jsou ve výši 0,5 % CIF za 30 denní období nebo jeho část.

Bolívie původně aplikovala 3. stupňovou tarifní strukturu. V roce 2007 byla tarifní struktura změněna a nové schéma předpokládá tarify ve výši 0 %, 5 % a 10–20 %. V květnu 2009 bylo na základě dekretu č. 125 přijato clo ve výši 35 % na dovoz textilu a nábytku ze dřeva. Luxusní zboží jako např. tabák a tabákové výrobky je zatíženo specifickou spotřební daní (ICE) a také dovozním clem ve výši 50 %.

Od cla je osvobozen dovoz knih, publikací, zlata (s výjimkou šperků), osobních věcí (do 300 USD), diplomatických zásilek a dovozy na základě státních kontraktů.

Od ledna 2008 jsou všichni dovozci povinni se zaregistrovat u místního [celního úřadu](#).

6.5. Ochrana domácího trhu

Bolivijský systém obchodu je založen na liberálním modelu bez aplikace specifických restriktivních opatření jako např. dovozní povolení, speciální licence nebo hodnotová a objemová omezení. U zboží specifického charakteru (zbraně, munice, jedovaté látky, léky, potraviny, zvířata, historické a kulturní

předměty atd.) jsou aplikována omezení vyplývající z potřeby zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti osob, uměleckého a kulturního dědictví a bezpečnosti státu.

Zvláštní omezení jsou aplikována v případě následujících položek:

- zemědělské výrobky – od února 2008 Bolívie zavedla 0 % tarif na dovoz hovězího a kuřecího masa, pšeničné mouky, kukuřice, rýže a rostlinného oleje a zároveň zakázala export všech těchto produktů kromě rostlinného oleje. Příslušné opatření bylo několikrát upravováno tak, že byly stanoveny další omezení včetně kvót s cílem garantovat stabilitu vnitřního trhu a kontrolu cen.
- použité oblečení – od ledna 2004 Bolívie zakázala dovoz určitých druhů obnošeného oblečení, obuvi. V červnu 2006 nové nařízení potvrdilo zákaz dovozu vybraných položek použitého oblečení, nicméně v dubnu 2007 nabyl zákaz všeobecnou platnost – tzv. byl rozšířen na všechny položky.
- ojetá vozidla – od prosince 2008 Bolívie zakázala dovoz ojetých vozidel starších 5 let, vozidel s dieslovým motorem do objemu 4 tis. cm³ a všech vozidel na zkapalněný plyn (LPG).

6.6. Zóny volného obchodu

Bolivijský stát vytvořil volné průmyslové a obchodní zóny s cílem umožnit příliv kapitálu a zboží, které je po zpracování určeno k reexportu. Během tohoto procesu je v důsledku působení místního faktoru zvýšena hodnota zpracovávaných produktů.

Právní rámec pro vznik volných zón stanovuje Zákon č. 22410 „O režimu v průmyslových, obchodních, skladovacích a překládacích volných zónách“. Instituce, která řídí jejich zakládání, kontroluje činnost a dodržování právních norem, je Národní rada pro svobodné zóny (CONZOF).

V současné době existuje v Bolívii přibližně 13 volných průmyslových a obchodních zón, z nich nejdůležitější jsou následující zóny: GIT v La Pazu (El Alto) a v Santa Cruz, ZOFRACO v Cochabambě, Volná zóna přístavu Aguirre v přístavu Aguirre, ZOFRO v Oruru a ZOFRADESA v Desaguaderu.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

Platné bilaterální dohody:

- Dohoda o kulturní spolupráci, podepsaná v Praze 24. 6. 1985 (v platnosti od 24. 8. 1990)
- Ujednání o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů, podepsané v Praze 3. 9. 1991 (v platnosti od 18. 9. 1991)

V rámci jednání o přistoupení ČR k EU ukončila ČR ještě v předvstupním období ty mezinárodní smlouvy, které nejsou v souladu s *acquis*. Mezi tyto smlouvy patřila i Dohoda o vědeckotechnické spolupráci s Bolívií z roku 1973.

Dohody v jednání:

- Koncem roku 2008 navrhla Bolívie české straně uzavření dohody o uznávání vysokoškolských titulů.
- V květnu 2009 Bolívie předložila české straně návrh Protokolu o mechanismu politických konzultací mezi ministerstvy zahraničních věcí obou zemí.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Přestože diplomatické styky s Bolívií byly dvakrát v historii přerušeny, obchodní styky přerušeny nebyly a mají tak tradici již z dob po první světové válce. Nehledě na historické vazby je objem vzájemného obchodu nízký a vzhledem k současné situaci v Bolívii nelze očekávat jeho prudký nárůst.

Tabulka vzájemného obchodu ČR–Bolívie (tis. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009
Vývoz	1 127	1 705	2 277	2 343	1 657
Dovoz	317	1 503	1 092	1 051	797
Obrat	1 444	3 208	3 369	3 394	2 454
Saldo	810	202	1 185	1 292	860

Zdroj: ČSÚ

Objem vzájemné obchodní výměny dosáhl v roce 2009 celkem 2,4 mil. USD, vývoz 1,6 mil. USD a dovoz 0,8 mil. USD (v roce 2008 činil obrat 3,4 mil. USD). Celkový propad obratu v daném roce dosáhl 28 %, u exportu 30 % a importu 24 %.

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Hlavní vývozní komodity: turbovrtulové pohony (13,3 %), hadice z kovů (10,5 %), výrobky ze skla (10,3 %), hračky (7,3 %), umělá střeva (6,2 %), trubky a hadice z polymerů (5,4 %), části přístrojů na vysílání (5,4 %), bižuterie (4,4 %), ložiska (2,7 %), soustruhy (2,1 %), balící papír (1,9 %), závěsy z kovů, rotory, veterinární materiál, nářadí, svítidla, lékařský nábytek, regulační přístroje, vyvrtávací stroje atd.

Hlavní dovozní komodity: ořechy (56,3 %), cín (19,8 %), turbovrtulové pohony (8,9 %), dřevěné profily (3,6 %), oxidy bóru (2,0 %), řezané dřevo (1,8 %), regulační přístroje (1,5 %), speciální obiloviny (1,0 %), sezamové semeno (0,6 %), káva (0,6 %), kakao, textil a oděvy, rotory, výrobky z plastů, čokoláda, kakaový prášek, čaj, květiny atd.

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Bolívie je země s otevřenou ekonomikou, nicméně politická a ekonomická nestabilita omezuje možnosti trhu. Plány vlády prezidenta E. Moralesa na znárodnění všech důležitých odvětví národního hospodářství a prosazování politiky státního vlivu v ekonomice, na základě které stát hodlá ovládnout klíčové sektory ekonomiky, snižují atraktivitu země pro zahraniční investory a zájemce pro rozvoj obchodu. Nedávné zásahy do právního rámce regulace ropného sektoru snížily jeho atraktivitu, podobně jako se to stalo v případě těžebního průmyslu. Možnosti jsou otevřené zejména v případě, pokud jsou zahraniční zájemci ochotni vytvářet joint-ventures s bolivijskými partnery při respektování jejich majority. Bolivijský trh je relativně nesaturovaný ve všech sektorech, spotřebitelský potenciál počítá s 8 miliony obyvatel, jejichž kupní síla je však slabá. Rozvinutější formy má těžba plynu, důlní, textilní, kožedělný a potravinářský průmysl, ale i pro tyto segmenty se strojní vybavení musí dovážet.

Vzhledem k nedostatečné výrobní základně (a nerozvinuté infrastruktuře) je Bolívie nucena dovážet téměř veškeré průmyslové výrobky. Zajímavý trh by v Bolívii našly bezpochyby nákladní automobily (sklápěčky, valníky, se speciální nástavbou vhodné pro zemní práce při budování infrastruktury), ale i osobní vozy, traktory atd.. O obě komodity by byl zájem ze strany místních obchodníků a uživatelů, nicméně je třeba počítat s konkurencí ze strany ostatních zájemců. V minulosti byly navázány kontakty mezi bolivijskými zájemci a Avii-Daewoo a také s kopřivnickou Tatrou, jejichž zájmy zastupovala společnost Skobol s. a., nicméně rozšíření českých kamionů brání neschopnost importéra nabídnout rozsáhlou servisní a prodejní síť a zejména finanční produkty usnadňující nákupy (leasing). Ze strojírenské produkce by bylo možné nabídnout obráběcí stroje, uplatnit se mohou nástroje a nářadí, ložiska, kompresory, čerpadla, domácí spotřebiče, měřicí zařízení, stroje pro důlní průmysl, zemědělské stroje atd. V poslední době je patrný zájem o české zbraně a munici.

Při dobré obchodní strategii by v Bolívii mohly nalézt odbytiště produkty chemického průmyslu (laboratorní a průmyslové chemikálie, zařízení pro kosmetický a farmaceutický průmysl, výbušniny, kyanidy, barviva atd.), ale i laboratorní a technické sklo, přístrojová technika, měřicí aparatury.

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

V Bolívii neexistuje žádný česko-bolivijský joint-venture. V teritoriu působí pouze společnost Skobol s.a. (bývalá afilace Motokov, a.s.), která se zaměřuje na obchod se zbožím z ČR. V současné době firmu vlastní zahraniční majitel.

SKOBOL S.A.
Avenida Saavedra 1513, patio interior Zona Miraflores
Casilla 2479
La Paz, Bolivia
Tel/fax: (+591-2) 224 88 12
Web: www.skobol.wz.cz
E-mail: skobol1@unete.com

Prodeji českého skla a porcelánu se věnuje společnost „Galería Karlovy Vary“ založená honorární konzulkou P. Reznicek. Společnost má 2 pobočky – v La Paz a v Cochabambě.

Galería Karlovy Vary, La Paz
Av. Claudio Aliaga 1182, Bloque J-47
San Miguel, La Paz, Bolivia
Tel.: 279-9838
Otevírací doba:

- Po 15:30–20:00
- Út–So 10:00–13:00 a 15:30–20:00

Galería Karlovy Vary, Cochabamba

Av. Santa Cruz 1153
Zona Central, Cochabamba, Bolivia
Tel.: 415-8735
Otevírací doba:

- Po–Pá 10:00–13:00 a 15:00–19:00
- So 10:00–13:00

Je evidentní (a výsledky obchodní výměny to jen potvrzují), že na tak komplikovaném trhu, jako je bolivijský, je lepší mít přímého zástupce, který v teritoriu zajišťuje odbyt a servis zboží, než dělat obchody na dálku. Zkušenost ukazuje, že firmy, které v důsledku strukturálních změn z trhu odešly, se sem budou vracet jen s velkými obtížemi a za vynaložení značných finančních nákladů.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

Konkrétní zájem o kontakty s bolivijskými firmami ze strany českých vývozců byl prakticky nulový, stejně jako ze strany bolivijských podnikatelů o kontakty v ČR. V roce 2009 se španělská společnost Ibérica snažila využít zájmu bolivijské strany a uplatnit v Bolívii české stroje L-159, nicméně k realizaci obchodu nedošlo. Bolivijská strana i nadále projevovala zájem o nákup vojenské techniky z ČR.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Od roku 2001 do roku 2006 probíhala v Bolívii realizace českého projektu zahraniční rozvojové pomoci (v celkové hodnotě 6 mil. Kč) ve formě asistence Ústavu techniky a řízení výroby Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP) při zavádění bakalářského studijního programu v oboru řízení výroby včetně vybavení výukových dílen a laboratoří a školení lektorů v rámci Univerzity v bolivijském městě El Alto (Universidad Pública de El Alto – UPEA), nacházejícím se na předměstí La Pazu. Realizátor projektu chtěl původně zažádat o jeho prodloužení na další tři roky, avšak s ohledem na problémy a permanentní změny partnerů na Univerzitě UPEA se tak nestalo. V současné době není v Bolívii realizován žádný český rozvojový projekt.

Vysoce jsou oceňována každoročně poskytovaná stipendia vlády ČR ke studiu na vysokých školách v ČR. V roce 2008 nastoupili k vysokoškolskému studiu v ČR 3 bolivijské studenty, v roce 2009 jeden. Pro školní rok 2010–2011 ČR nabídla Bolívii 1 stipendium v bakalářském nebo magisterském studijním programu.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Nebyla zaznamenána.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Pro zaměstnání občanů ČR v Bolívii je nezbytné, aby měli vyřízen pracovní pobyt – tzn. příslušné povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu. Podrobnosti lze získat na bolivijském migračním úřadě:

Ministerio de Gobierno (Ministerstvo vnitra)

Dirección General de Migración (Migrační úřad)

Av. Camacho 1480 – Zona Central

La Paz, Bolívie

Tel.: 00591-221 10960

E-mail: info@migraciones.com

Web: www.migracion.gov.bo

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Je třeba vycházet ze skutečnosti, že bolivijský trh je otevřený a že o něj mají zájem všichni hlavní světoví výrobci zboží a poskytovatelé služeb, a to i přes jeho poměrně malý rozsah. Oslabení obchodní činnosti v teritoriu většinou znamená vytlačení subjektu konkurencí a návrat je potom obtížný.

Velké společnosti jsou v Bolívii zastupovány přímo vlastním reprezentantem nebo místním zástupcem, resp. afilací často sídlícím v La Paz nebo také v Santa Cruz, popř. v Cochabambě. Existence místního zástupce je nezbytná při ucházení se o státní zakázky. Systém velkoskladů zde příliš nefunguje, prodej se realizuje přes vlastní konsignační sklad (automobilky, strojírenská produkce) buď do vlastní distribuční sítě nebo přes prodejní outlety.

Jelikož Bolívie nemá přístup k moři, je veškeré zboží dopravováno buď letecky nebo přes námořní přístavy v Chile, Argentině, Brazílii a Peru. Sezónní rozměry počasí mohou proto ovlivnit pozemní přepravu a zvýhodnit leteckou dopravu. K distribuci zboží lze také využít volné obchodní a průmyslové zóny.

Velký význam pro podporu prodeje má reklama. Bolivijský spotřebitel je na ni zvyklý z rozhlasu, TV vysílání a hlavně z denního tisku. Pro poznání místních forem mediální práce je přínosem účast na veletrhu, návštěva země v rámci oficiální mise či nejlépe služební cesta do teritoria. Běžné jsou inzeráty v tisku, odborném i laickém, jakož i další instrumenty mediálního působení.

K získání představ o obchodních možnostech v Bolívii lze využít také konzultačních služeb. Bližší informace lze získat na Národní komoře konzultačních služeb (Cámara Nacional de Consultoría – CANEC).

Cámara Nacional de Consultoría

Lisímaco Gutiérrez, Pasaje 490 No. 4
La Paz, Bolivia
Oscar Aguilar, Presidente
Tel: 00591-2 211 7109
Fax: 00591-2 244 4819

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Bolívie má relativně liberální ekonomiku a v tomto ohledu je upravena i legislativa umožňující činnost obchodních zástupců zahraničních firem, zaměstnávání cizinců a místních sil v zahraničních subjektech působících v zemi. Místní legislativa není diskriminující, ale administrativní záležitosti jsou bez znalosti místní legislativy či bez pomoci místního právního zástupce nebo poradenské firmy velmi složité a obtížné.

Povolení k přechodnému nebo dlouhodobému pobytu za účelem práce lze získat na migračním úřadě (viz oddíl 1.13.). Vyřízení trvá přibližně 2 týdny a správní poplatek činí cca 200 USD. Žadatel musí předložit následující dokumenty:

- platný cestovní pas
- žádost o pracovní pobyt
- pracovní kontrakt
- potvrzení zaměstnavatele o poskytnutí práce
- výpis z rejstříku trestů Bolívie
- potvrzení o bydlišti v Bolívii
- potvrzení o zdravotním vyšetření

Počet zahraničních zaměstnanců by podle bolivijských zákonů neměl přesáhnout 15 % celkového stavu všech zaměstnanců firmy nebo společnosti.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Investoři a/nebo cizí podniky se mohou v souladu s Obchodním kodexem rozhodnout, jakou právní formu bude mít jimi zřizovaný subjekt:

- akciová společnost (S.A)
- společnost s ručením omezeným (S.R.L.)
- společný podnik (S.C.)
- komanditní společnost
- a další společnosti

Proces založení společnosti obvykle trvá 4–8 měsíců. Společnost si musí nechat schválit status společnosti notářem a zajistit publikaci v místním tisku. Taktéž je nutné získat povolení k činnosti od daňového úřadu, ministerstva hospodářství a financí a také od místního obecního úřadu.

Podmínky pro založení joint-venture stanoví vládní nařízení (Decreto Supremo) č. 22526 z 13. 6. 1990 a zákon č. 1182 z roku 1990 (zákon o investicích). Legislativa upravující založení obchodní společnosti je značně komplikovaná a bez pomoci místního komerčního právníka či specializované poradenské firmy může být tento proces finančně velmi nákladný. Proces registrace obchodní společnosti zahrnuje zejména:

- registraci názvu společnosti v obchodním rejstříku (Fundación para el Desarrollo Empresarial – [FUNDEMPRESA](#)).
- ověřit u notáře statut společnosti
- ověřit u notáře zřizovací listiny společnosti
- publikovat zřízení společnosti v místním tisku
- provést registraci u daňového úřadu
- získat povolení obecního úřadu k činnosti
- předložit potvrzení o kontrole technického stavu a dodržování předpisů ochrany životního prostředí ze strany obecního úřadu
- realizovat bankovní depozit ve výši minimálně 25 % kapitálu společnosti
- požádat o registraci u Průmyslové a obchodní komory
- požádat o registraci do systému sociálního pojištění
- požádat o registraci na ministerstvu práce
- požádat o registraci zaměstnanců do penzijního systému

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Jak již bylo řečeno výše, sehrává reklama v obchodním životě místních subjektů významnou roli. Je přítomná na každém kroku a spotřebitel ji vnímá velmi citlivě. Je neodmyslitelnou součástí obchodní kultury a významným nástrojem marketingu a propagace zboží a služeb.

Naše podniky někdy tuto součást prodejní strategie nedoceňují. Bez reklamy si spotřebitel výrobek prostě nekoupí – protože jej jednoduše nezná. Naše výrobky jsou na bolivijském trhu exotické a Česká republika je pro mnoho Bolivijců zcela neznámým pojmem.

Z výše uvedeného vyplývá několik obecných závěrů:

- nejlepší reklamou je fyzická prezentace výrobku (tam, kde je to technicky možné) s využitím veletrhů, specializovaných seminářů apod.;

- osobní prezentace zástupcem výrobce/autorizovaného prodejce je nejučinnější podporou prodeje. V této souvislosti budiž řečeno, že i bolivijský partner se staví k realizované obchodní operaci daleko pozitivněji, jestliže partnera osobně zná. Za zbytečné mrhání finančními prostředky lze považovat prezentaci prostřednictvím pošty, pokusy o prodej na dálku apod. Ve většině případů končí tato korespondence v koši, v lepším případě v šanonu odložených případů;
- účinná je televizní reklama, billboardy, denní tisk, magazíny, časopisy specializované či se všeobecným horizontem;
- propagační materiály, katalogy, nabídky a jiné publikace musí být zásadně ve španělštině, nestačí angličtina nebo jiná jazyková mutace.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

V zemi existuje systém nezávislých soudů, k nimž se mohou obrátit účastníci jakéhokoliv sporu, tedy i mezi obchodními partnery. Rovněž existuje apelační systém až po Nejvyšší soud. Je však třeba počítat s velkou byrokracií a nezbytnou pomocí místního právního zástupce / poradce. Důkazem je současný neutěšený stav bolivijského soudnictví, které se nachází v procesu transformace. Prezident E. Morales byl nucen jmenovat, na základě zvláštních pravomocí, dočasné soudce Nejvyššího a také Ústavního soudu.

Hlavní zásady obchodních sporů stanoví bolivijský obchodní kodex (zákon č. 14379 z roku 1977). Řada ustanovení byla od té doby změněna a upravena, nicméně tento kodex stanoví základní předpoklady pro rozvoj obchodní činnosti v zemi. Nová ústava z roku 2009 zakotvila některé významné změny, především její nadřazenost nad mezinárodními smlouvami a zákony (článek 410). Taktéž nepovoluje retroaktivitu zákonů (článek 123) pouze ve specifických případech – v otázkách pracovního a trestního práva a korupce. Stát je dále zmocněn k řešení konfliktů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli (článek 50).

Investiční zákon (zákon č. 1182 z roku 1990) garantuje zahraničním společnostem právo na mezinárodní arbitráž ve všech sektorech, nicméně jeho ustanovení jsou v konfliktu s novou ústavou. Tento zákon stanoví, že mezinárodní dohody jako např. Konvence o řešení investičních sporů mezi státy, podepsaná ve Washingtonu 18. března 1965 a také Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958, musí být dodržovány. Dále také vyplývá, že zahraniční rozhodnutí musí být uznána Nejvyšším soudem. Nová ústava tudíž omezuje přístup zahraničních společností k mezinárodní arbitráži, zejména pokud se jedná o spor s vládou a dále vyžaduje, aby bilaterální investiční dohody byly v tomto duchu změněny.

V listopadu 2007 Bolívie jako první členská země vystoupila z Mezinárodního centra pro řešení investičních sporů (ICSID).

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Státní zakázky představují významnou část HDP – přibližně 33 % (údaj MMF z roku 2008). Centrální vláda, regionální vlády a státní podniky mají poměrně významné potřeby v nákupu strojů, dopravních prostředků, materiálu a různých služeb. Na veřejné zakázky jsou ze zákona vypisována výběrová řízení. Informace o potřebách státního sektoru jsou zveřejňovány v oficiálním věstníku [La Gazeta](#), vydávaném ministerstvem prezidentského úřadu, které je jedním z největších realizátorů veřejných projektů v zemi. Tento úřad má rovněž ze zákona o státním rozpočtu k dispozici největší objem financí., které jsou využívány především na boj proti chudobě, budování pracovních míst, infrastruktury, lékařské a hygienické prevence, bytové výstavby, vzdělávacího procesu, ale i na boj proti pašování drog v rovině zavádění alternativní zemědělské produkce na likvidovaných plantážích. Oznámení o vypsání výběrovém řízení včetně základních podmínek vychází také v dalších médiích.

S cílem podpořit místní produkci byly v červenci 2007 změněny podmínky pro zadávání veřejných zakázek, když vláda přijala nové nařízení č. 29190 ze dne 11. 7. 2007. K další změně došlo v červnu 2009 na základě přijetí vládního nařízení č. 181 z 28. 6. 2009. Hlavní změna se týkala požadavku, aby vláda při projektech do 100 tis. USD dávala přednost malým a středním bolivijským firmám a společnostem. Stejný systém je aplikován při tendrech od 100 tis. USD do 5,7 mil. USD. Mezinárodní tendry jsou vyhlašovány v případě zakázek nad 5,7 mil. USD.

Účast v mezinárodních tendrech pro státní zakázky je podmíněna splněním řady podmínek. Včetně registrace do rejstříku dodavatelů pro státní sektor se jedná zejména o požadavky technického a obchodního charakteru. Místní účastníci získávají většinou 10 až 15 % zvýhodnění po srovnání se

zahraničními společnostmi. Zvláštní zahraniční tendry vyhlašuje ministerstvo vnitra nebo ministerstvo obrany a týkají se požadavků na obranu a bezpečnostní techniku.

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Místní trh je vysoce konkurenční, střetávají se zde zájmy velkých společností především z USA, Japonska, EU a Jižní Ameriky. Uplatnit se mohou jen moderní, efektivní a výkonné výrobky a služby, které mají marketingovou a prodejní, příp. post-prodejní podporu dodavatele. Jednou z podmínek úspěšnosti je osobní přítomnost v teritoriu. Přinejmenším v první fázi by měl zástupce české firmy do Bolívie přijet, vidět trh, co nabízí konkurence, navázat osobní kontakty a potom zkusit zahájit prodej. Obchody na dálku bez osobní znalosti místních podmínek jsou většinou málo úspěšné.

Při obchodních operacích je třeba počítat s nízkou výkonností státní správy a často i s nízkými odbornými znalostmi příslušných úředníků (při změnách vlády dochází prakticky k výměně celého státního aparátu na nejvyšší a střední úrovni). K tomu je třeba vzít v úvahu zbytnélost místní byrokracie a eventuální náchylnost některých úředníků ke korupci.

Ale ani osobní znalost prostředí není zárukou obchodního úspěchu. Klíčovou roli často sehrává osoba místního zástupce, který se obchodnímu případu věnuje v době nepřítomnosti mandanta a je v teritoriu permanentně přítomen. Na jeho kontaktech s místními subjekty závisí největší úspěch či neúspěch daného výrobku. Důležité není prodat, ale zajistit následné inkaso. O potížích s inkasem jistě ví mnoho českých dodavatelů do Bolívie své. Dobrý místní spolupracovník nebo přímo oficiální zástupce může v této věci pomoci zásadním způsobem. V této souvislosti je třeba hledat takové platební instrumenty, které jsou pro dodavatele bezpečné (L/C apod.).

Znalost angličtiny je v Bolívii na nižší úrovni a to nevyjímá obchodní kruhy. V tomto kontextu vystupuje do popředí nezastupitelná role místního zástupce, který se v daném prostředí dohodne bez potíží či nutnosti znalosti španělštiny. Tedy i prospektový materiál, pokud má dát kupujícímu nějakou informaci, by měl být jednoznačně ve španělštině.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Dodržování ochrany duševního vlastnictví a mezinárodních standardů je nízké a nedostatečné. Bolivijský trestní zákoník sice považuje porušení ochrany duševního vlastnictví za veřejný přestupek, nicméně v praxi nedochází k potírání této nelegální činnosti. Pirátství v oblasti videa, hudby a softwaru patří v Bolívii k největším v Latinské Americe – pirátství v oblasti filmu dosahuje 100 %, v případě hudby 90 %.

Zákon o ochraně autorských práv (č. 1322 z roku 1992) chrání literární, umělecká, vědecká a ostatní díla (např. také software) do konce života autora a po dobu dalších 50 let. Tento zákon chrání práva pouze bolivijských autorů nebo autorů s trvalým pobytem v Bolívii. Zahraniční autoři jsou chráněni mezinárodními konvencemi a dohodami, kterých je Bolívie členem. Bolívie patří např. mezi členské země Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) a je signatářem Dohody z Nice a Pařížské, Bernské a Ženevské úmluv týkajících se ochrany duševního vlastnictví.

Národním orgánem pro ochranu duševního vlastnictví je Servicio Nacional de Propiedad Intelectual ([SENAPI](#)). Tento úřad např. projednává žádosti o patenty. Patenty jsou v Bolívii chráněny po dobu 20 let. Obchodní značky jsou registrovány po dobu 10 let a o stejnou dobu může být jejich registrace prodloužena.

Zákon o filmu a videoprojekci (č. 1302 z roku 1991) obsahuje elementy ochrany duševního vlastnictví a zřizuje Národní filmovou radu (Corporación Nacional del Cine, [CONACINE](#)). Všechny promítané filmy a videa musí být u Conacine registrovány.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Kromě speciálních výjimek jsou ceny stanoveny na základě tržních mechanismů. Hlavním sektorem, ve kterém jsou ceny regulovány je oblast paliv a pohonných hmot. Městské a obecní úřady regulují ceny vody a odpadních služeb. V oblasti zemědělské výroby stát kontroluje ceny masa, cukru a některých

dalších plodin. Dohlíží zejména, aby hladina vnitřních cen byla „spravedlivá“ a vnitřní trh byl zásoben přednostně, v opačném případě rozhoduje o omezování exportu. Sóju stát vykupuje od drobných pěstitelů za preferenční ceny. Exportní kvóty ve výši 150 tis. metrických tun jsou stanoveny na export kukuřice, obilné mouky, pšeničné mouky, obilného šrotu, masa, obilného zrna atd. Exportéři musí nejprve získat od příslušného ministerstva potvrzení o tom, že vnitřní trh je nasycen za tzv. spravedlivé ceny a teprve potom mohou přistoupit k exportu.

Neexistují žádná speciální omezení pro platby za dovážené zboží a nákup deviz. Úhrady plateb jsou poukazovány do zahraničí v rámci běžných termínů bankovní administrativy. Obdobná situace je při otevírání akreditivů.

V obchodním platebním styku se v současné době využívá všech běžných platebních nástrojů používaných v zahraničním obchodě. Jsou to především různé formy akreditivů. Je možné použít platebního způsobu „doklady proti akceptaci“, tedy akceptaci směnky. V nejistých případech lze použít, není-li dostatečná důvěra ke klientovi, i metodu akceptace směnky podepsané klientem a endosované dobrou bankou. U menších obchodů se používají i platby šekem. Běžná je i platba proti předložení dokumentů. Volba způsobu platby plně závisí od úrovně styků resp. důvěry mezi obchodními partnery a státním orgánům nepřísluší se do ní vměšovat.

Platební morálka místních subjektů většinou není nijak vysoká a celkově odpovídá všeobecné fiskální a platební disciplíně. Tento fakt je třeba vždy mít na paměti při stanovování platebního nástroje. Doporučit lze tedy jen takové instrumenty, které českému dodavateli/ odběrateli zajistí, že při eventuálních problémech, do nichž se místní subjekt může svoji vinou nebo bez vlastního přičinění dostat, nepřijde naše firma o své finanční prostředky. Dobyvatelnost finančních prostředků je v místním systému obtížná.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Ekonomickým srdcem Bolívie je město Santa Cruz de la Sierra na jihovýchodě země. Zde se také pořádají nejvýznamnější veletržní akce. Nejznámější je mezinárodní všeobecný veletrh „Expocruz“, který je pořádán každoročně v září. V roce 2009 se veletrhu zúčastnili vystavovatelé z 18 zemí světa a hodnota dohodnutých obchodních operací dosáhla 150 mil. USD. Dalšími významnými veletržními akcemi s mezinárodní účastí jsou veletrh dřevozpracujícího průmyslu (březen–duben), veletrh stavebnictví „Construcruz“ (duben), zemědělská výstava (duben–květen) atd..

Správa veletržního komplexu, kde lze získat konkrétní informace o jednotlivých akcích, sídlí na adrese:

Ferías de Santa Cruz (FEXPOCRUZ)

Avenida Roca y Coronado s/n – Campo Ferial

Santa Cruz, Bolivia

Tel.: 00591-3/353 3535

Fax: 00591-3/353 0888

E-mail: feria@fexpocruz.com.bo

Web: www.fexpocruz.com.bo

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Investiční klima je v Bolívii v procesu transformace. Regulaci investiční činnosti zajišťuje zákon č. 1182 ze 17. 9. 1990 („Zákon o investicích“). V únoru 2009 vládní strana MAS prosadila změnu ústavy, která podporuje státem vlastněné firmy a společnosti, kontrolu státu nad přírodními zdroji a přikládá větší význam právům zaměstnanců. Z pohledu investiční činnosti jsou nejdůležitější následující ustanovení nové ústavy:

- národní investice mají přednost před zahraničními investicemi (článek 320)
- ekonomické aktivity nesmí poškodit kolektivní zájmy (článek 47)
- právo soukromého vlastnictví – musí sloužit sociálním cílům a nesmí jít proti kolektivním zájmům (článek 56)
- zneužívání přírodních zdrojů ve prospěch osob, firem, cizího státu atd. je považováno za zradu (článek 124)
- ústava má právní převahu nad mezinárodními dohodami a smlouvami (článek 410)

V prosinci 2009 byl prezident E. Morales znovuzvolen prezidentem a hnutí MAS získalo legislativní většinu v parlamentu. Na tomto základě hodlá MAS prosadit více než 100 zákonů k aplikaci nové ústavy, týkajících se např. zakotvení vlastnických práv původních obyvatel na půdu, změn legislativy, soudnictví, výkonu vládní moci, obchodu, zahraničních investic, vlastnictví přírodních zdrojů, veřejného zdravotnictví a školství, postavení regionálních, municipálních, místních a indiánských autorit atd. Tyto chystané úpravy s největší pravděpodobností zkomplikují zahraničním investorům jejich postavení v ekonomice země.

Zahraníční investoři nepodléhají speciální registraci a současný investiční zákon č. 1182 z roku 1990 poskytuje zahraničním investorům stejná práva a postavení jako místním investorům. Dle nové ústavy je však nutné zisky z investiční činnosti, využívající přírodní zdroje, reinvestovat na území Bolívie.

Status „autonomie původních obyvatel“ zakotvený v současně platné ústavě je nový a jeho začlenění do bolivijské společnosti bude vyžadovat nemalou legislativní práci Kongresu. Ústava nicméně předpokládá, že tento status jim umožní kontrolovat přírodní zdroje na svých pozemcích, popř. využít finančních zdrojů poskytnutých ve formě kompenzace od centrální vlády.

Bolívie neposkytuje zahraničním investorům žádné speciální pobídky. Na úrovni centrální vlády nejsou poskytovány žádné daňové úlevy, nicméně na úrovni některých místních vlád existují vlastní daňová osvobození.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Podle údajů Banco Central de Bolivia se objem přímých zahraničních investic v Bolívii zvýšil mezi lety 2007 a 2008 celkem o 36 %.

V roce 2009 přímé zahraniční investice poklesly více než o 50 %. Důvodem tohoto propadu jsou právní nestabilita státu, kterou s sebou přinesla změna ústavy, která zanechává v nejistotě otázku soukromého vlastnictví. Podíl přímých zahraničních investic a HDP poklesl v roce 2009 na úroveň 2 % HDP. V letech 2000–2002 dosahoval tento ukazatel v průměru 9 % HDP.

Přímé zahraniční investice (mil. USD)

	2007	2008	2009
Přímé zahraniční investice	953,3	1 302,0	686,7

Zdroj: Banco Central de Bolívia

Podle teritoriální struktury jsou hlavními investory Švédsko (25 %), USA (23 %), Brazílie (12 %), Kajmanské ostrovy (7 %), Argentina (6 %), Velká Británie (4 %), Kanada (4 %) a Francie (3 %).

Hlavními sektory pro příliv zahraničních investic v roce 2009 byla těžba zemního plynu (41 %), sektor průmyslu (28 %), obchod, energetika a služby (14 %), důlní průmysl (10 %) a doprava (7 %).

Bolívie má podepsány bilaterální dohody o ochraně investic s Argentinou, Belgií a Lucemburskem, ČLR, Francií, SRN, Itálií, Mexikem, Nizozemím, Peru, Rumunskem, Španělskem, Švýcarskem, Velkou Británií a USA. Nicméně je třeba mít v patrnosti, že nová ústava vyžaduje renegotiaci všech bilaterálních dohod.

9.3. České investice v teritoriu

V Bolívii nejsou registrovány žádné české investice.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Podle bolivijské strany jsou výhody v investování v Bolívii založeny na následujících faktorech:

- příhodné klima pro investice a obchod
- geografické umístění Bolívie (ovšem nemá přístup k moři)
- dobrý přístup na mezinárodní trhy
- slušné zacházení se zahraničními investory
- dobrá infrastruktury a možnost exportu
- dostupné přírodní zdroje

Obecně se dá říci, že nejperspektivnější investiční sektory byly „uchváceny“ zahraničními investory již v první fázi privatizačního procesu odstartovaného bolivijskou vládou počátkem 90. let. Po vstupu zahraničního kapitálu a managementu zaznamenaly prudký rozvoj především komunikace, bankovníctví, ale i média a těžba surovin. Významným příjemcem zahraničních investic se staly zpracovatelský průmysl, těžba minerálů a zemního plynu. Je však třeba připomenout současné politické směřování, které začíná budit nejistotu mezi investory.

Dle oficiálních představitelů podnikatelských kruhů jsou v této době nejatraktivnějšími sektory pro zahraniční investice veřejné služby (telefonické služby, rozvod a dodávky elektřiny, plynu), budování infrastruktury (hlavně silniční sítě, která zoufale chybí a výrazně limituje rozvoj hospodářství). Pozornost vládní administrativy bude soustředěna na rozvoj bytové výstavby, s níž souvisí předpokládaný růst průmyslu stavebních hmot. Velké možnosti se rýsují také v investicích do agroprůmyslu – oblast Santa Cruz (pěstování sóji a bavlny), do těžby a zpracování minerálů, ropy a zemního plynu. „Zelenou“ budou mít rovněž ekologické projekty (které jsou v Bolívii absolutně v počátcích) jako např. budování čistíček odpadních vod a zavlažovací systémy v zemědělských oblastech (Beni, Santa Cruz apod.). Dalšími atraktivními sektory mohou být energetika (malé vodní elektrárny, eolické elektrárny, výstavba plynovodů atd.), finanční sektor, textilní a oděvní průmysl, zpracování kůží, telekomunikace, dopravní sektor a rozvoj cestovního ruchu.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Rizika investování jsou podobná jako v každé rozvojové zemi: spleť administrativně-právní systém, málo výkonný státní aparát, náchylnost některých (mnohých) státních úředníků ke korupci, nutnost úhrady množství správních poplatků souvisejících se zřízením společnosti či zaregistrováním investice, nekvalifikovaná a nespolehlivá pracovní síla (hlavně v prefekturách mimo La Paz a Santa Cruz), s čímž souvisí i nízká znalost cizích jazyků a tím omezené možnosti komunikace. Při zahajování investičních činností či činnosti obchodní firmy je nezbytná přítomnost zástupce přímo v teritoriu. Spojení s místní komerčně právní kanceláří lze jen doporučit.

Rizikem pro zahraniční investory v Bolívii je případná nacionalizace, kterou bolivijská vláda provádí ve vybraných sektorech ekonomiky. Podle nové ústavy je např. možné vyvlastnění, pokud společnost nepřináší „veřejný prospěch“, popř. pokud nejsou naplněny „sociální účely“ (článek 57). Tento důvod a také neplacení daní může být důvodem odebrání pozemku a jeho převedení do rukou „bolivijského lidu“ (článek 401). Nicméně se předpokládá úhrada spravedlivé kompenzace. Zaměstnanci mají právo převzít do správy opuštěné a nefunkční podniky (článek 54).

Největším rizikem v Bolívii je zřejmě skutečnost, zda-li v zemi bude u moci vláda, která bude rozvoj zahraničních investic podporovat nebo mu spíše bránit nebo klást překážky.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Situace v Bolívii je z vnitropolitického hlediska poměrně stabilizována, v únoru 2009 byla přijata nová ústava a v prosinci téhož roku se konaly všeobecné volby, z nichž vzešla staronová vláda prezidenta E. Moralese. V dubnu 2010 se uskutečnily municipální volby, čímž byl proces změn prakticky zakončen. Bolívii čekají v prosinci 2010 ještě volby soudců Nejvyššího soudu, Ústavního soudu, členů tzv. Soudní rady (Consejo de la Magistratura) a dalších soudů. Volební kampaň pro tyto volby má být zahájena 5. srpna 2010.

Tato situace je poměrně příhodná pro rozvoj obchodních kontaktů, neboť v příštím období nejsou očekávány výraznější změny. Prezidentský mandát E. Moralese a mandát jeho vlády by měl skončit v 2015. Jistým rizikem je neprůhlednost ekonomické politiky současné vlády a možnosti přijetí neočekávaných restriktivních opatření, s ohledem na parlamentní většinu MAS v bolivijském Kongresu.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Po nástupu administrativy Evo Moralese došlo k výměně většiny nejen špičkových ale i středních kádrů ve státní správě, které se pevně usadily na řídicích funkcích. Nicméně tato administrativa se teprve zapracovává, není zatím příliš výkonná. Lze předpokládat, že v zemi budou pokračovat sociální nepokoje podporované opozicí a že nedojde k oslabení tlaku opozice na vládu.

Důležitým faktorem se stane naplnění slibů prezidenta E. Moralese o znárodňování dalších významných sektorů národního hospodářství – energetiku, dopravu, vodohospodářství, důchodový systém atd.

Specifickou tendencí, která ovlivní podobu bolivijské ekonomiky bude možné prohlubování politické spolupráce Bolívie se státy levicové orientace v regionu i mimo něj a tím hrozící riziko rostoucích státních zásahů do ekonomiky země. Levicová orientace současné vlády by mohla působit na deliberalizaci obchodu.

V tomto ohledu se předpokládá prohloubení spolupráce Bolívie zejména se státy ALBA a také v rámci UNASUR.

Ve vztahu k Andskému společenství CAN bude zřejmě Bolívie pokračovat v kritice postoje Peru a Kolumbie. Přes deklarativní zájem o přístup k jednání s EU se nepředpokládá, že Bolívie obnoví jednání o připojení k mnohostranné obchodní dohodě, kterou EU uzavřela s Peru a Kolumbií. Možná by Bolívie chtěla získat výhodnější podmínky, ovšem tento cíl nebude jednoduché naplnit. EU je připravena s Bolívií zahájit jednání, nicméně na standardních základech.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Vzhledem ke stavu a charakteru bolivijského hospodářství není obchodních příležitostí pro české podniky příliš mnoho, respektive spíše se dá očekávat, že nebude dostatek místních investorů, kteří by se rozhodli podpořit svůj vlastní rozvoj nákupem nového českého zboží pro místní trh.

Objektivně řečeno, význam bolivijského trhu je pro ČR zcela marginální. Obchodní výměna je minimální, její struktura je po dlouhou dobu poměrně neměnná. Bohužel taktéž české velvyslanectví sídlící v Peru a honorární konzulát ČR v La Paz mají omezené možnosti, zvláště pokud neexistuje pro daný region výraznější podpora ústředí. Nelze očekávat, že by se situace v dohledné době jakkoli změnila a došlo k výraznému zvýšení zájmu o české výrobky, či na druhé straně ke zvýšení zájmu českých vývozců o Bolívii.

Tento stav je způsoben především stupněm a charakterem rozvoje bolivijské ekonomiky a také nízkou koupěschopností místního obyvatelstva.